FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO V OLOMOUCI

KATEDRA SLAVISTIKY

PŘEKLAD ODBORNÉHO TEXTU – VÝBĚR STATÍ ZE SBORNÍKU NOVÉ TECHNOLOGIE A MATERIÁLY LEHKÉHO PRŮMYSLU

TRANSLATION OF SCIENTIFIC TEXT – SELECTION OF TECHNICAL ARTICLES FROM THE ALMANAC NEW TECHNOLOGIES AND MATERIALS IN THE LIGHT INDUSTRY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

VYPRACOVALA: Jessica Slavíková

VEDOUCÍ PRÁCE: PhDr. Milena Machalová

2018

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí bakalářské práce a uvedla jsem všechny použité prameny.

V Olomouci dne

_____

Podpis

Tímto děkuji PhDr. Mileně Machalové za konzultace a cenné rady, které mi poskytovala při zpracovávání této bakalářské práce.

OBSAH

ÚVOD 4

1 PŘEKLAD OBECNĚ 6

2 PŘEKLADATELSKÉ PŘÍSTUPY A TEORIE 7

2.1 Lingvistický přístup 7

2.2 Funkční přístup 8

2.2.1 Teorie Skopos 9

2.2.2 Fidelita 9

3 ODBORNÝ TEXT A JEHO PŘEKLAD 11

3.1 Odborný text 11

3.2 Překlad odborného textu 13

4 KONFRONTAČNÍ STYLISTIKA 15

4.1 Stylistická norma 15

4.2 Konfrontační stylistika 15

5 TERMÍNY A INTERNACIONALISMY 17

5.1 Termíny 17

5.1.1 Motivovanost termínů 17

5.1.2 Diferenciace termínů podle Petra Newmarka 18

5.1.3 Terminologické vakuum 19

5.2 Internacionalismy 19

6 PROBLEMATIKA PŘEKLADU RUSKÝCH ODBORNÝCH TEXTŮ DO ČESKÉHO JAZYKA 21

6.1 Metoda překladového porovnávání 21

6.2 Problematika překladu ruských odborných textů do českého jazyka 21

6.3 Užívání přídavných jmen slovesných 22

6.4 Interpoziční slovosled 22

6.5 Trpné větné konstrukce 23

7 VYBRANÁ PROBLEMATIKA PŘEKLÁDANÉHO TEXTU 25
8 TEXT PŘEKLADU 28
ZÁVĚR 47
РЕЗЮМЕ 49
BIBLIOGRAFIE I
SEZNAM PŘÍLOH IV
PŘÍLOHA Č. 1 V
PŘÍLOHA Č. 2 XXII
PŘÍLOHA Č. 3 XXXI
ANOTACE XXXII

ÚVOD

Tématem bakalářské práce je překlad odborného textu, výběr příspěvků ze sborníku IX. Mezinárodní vědecko-praktické konference konané v Kazani pod názvem „Nové technologie a materiály lehkého průmyslu“. Cílem bakalářské práce je překlad těchto odborných příspěvků a vypracování slovníku, jenž je vytvořen na základě vybraných termínů z textu originálu.

V seznamu českých publikací nenajdeme mnoho těch, které by se touto problematikou zabývaly. Existují odborná skripta, avšak nezabývají se daným tématem v tak širokém spektru jako překládaný text. Jednotlivé příspěvky byly vybrány s cílem „vyplnění“ této mezery mezi odbornými rusko-českými texty.

Sborník je zaměřen na nové technologie při zpracování tkanin a také na ekonomickou složku odvětví lehkého průmyslu. Text, jenž byl překládán, není homogenní. Jednotlivé příspěvky se různě tematicky zaměřují od úpravy textilií pomocí plazmy až po ekonomické hodnocení podniků zaměřených na výrobu obuvi.

V prvních dvou článcích překladu najdeme charakteristiku materiálů, které podniky lehkého průmyslu zpracovávají za použití plazmy při procesu tzv. plazmování. Dále jsou definovány různé struktury tkanin a jejich vlastnosti. S pomocí plazmování jsou vlastnosti těchto tkanin různě ovlivňovány v závislosti na prostředí, ve kterém je proces plazmování uskutečňován. Tyto procesy jsou zde popsány a jsou uvedeny příklady, založené na výsledcích vědeckých experimentů. Výsledky experimentů jsou zaměřeny a aplikovány na netkané materiály a jejich úpravu pomocí vysokofrekvenční plazmy za sníženého tlaku. Dále se také můžeme dozvědět o procesu plazmování z fyzikálně-chemického hlediska a o výhodách využití plazmy v podnicích zaměřených na zpracování tkaných a netkaných materiálů.

Další statě jsou zaměřeny na podniky vyrábějící obuv, konkrétně na jejich ekonomickou stránku se zaměřením na zvýšení efektivity podniku. Jsou zde popsány faktory, které ovlivňují prosperitu podniku s návrhy na zvýšení efektivity a ziskovosti. Výsledky výzkumu jsou aplikovány s využitím softwaru na firmy, nacházející se v Jižním a Severokavkazském federálním okruhu. Těmto podnikům byl navržen klastrový přístup, který je jedním z efektivních řešení, jak zajistit podnikům konkurenceschopné postavení na trhu. V překládaném textu se můžeme dočíst o politice

klastrového přístupu a jeho využití v těchto regionech. Autoři také zhodnotili současný ekonomický stav podniků zabývajících se textilním průmyslem v Rusku.

Teoretická část bakalářské práce se zabývá problematikou překladu, teoriemi a metodami, které lze využít v překladatelské praxi. Její koncepce spočívá ve vymezení obecných pojmů, na jejichž základě postupujeme k hlubší diferenciaci překladové problematiky a zabýváme se atributy odborných textů a jejich překladem. Jelikož je tato problematika velmi obsáhlá, nalezneme zde syntézu poznatků uvedenou v základních opěrných pilířích pro překladatelskou praxi a následně její aplikaci při překladu vybraného textu.

K vytvoření teoretického základu byly použity odborné publikace, které jsou zaměřeny na překládání a zabývají se překladatelskými teoriemi. Část z nich tvoří obecné teorie překladu, zaměřené na různé druhy textů. U těchto publikací byl nutný výběr, syntéza poznatků a porovnání s jinými publikacemi, zabývajícími se stejnou problematikou. Byly popsány některé vybrané přístupy a překladatelské teorie, jako například funkční přístup nebo teorie skoposu. Dále byla jako pomocný materiál použita odborná literatura, která se zabývá problematikou překladu odborných textů. S pomocí těchto materiálů jsme například definovali předmět zkoumání konfrontační stylistiky a jiné.

V závěru práce najdeme kapitolu, věnovanou aplikaci získaných poznatků na text překladu. Zhodnocení problematických pasáží a postup při překladu vybraných termínů, které neměly v českém jazyce odpovídající ekvivalent. Součástí bakalářské práce jsou přílohy, které tvoří výchozí text pro překlad, rusko-český slovník a abreviace.

1 PŘEKLAD OBECNĚ

Ottův naučný slovník definuje překlad jako „písemný převod textu z jazyka do jazyka nejen podle obsahu, ale i podle slovesné formy, která je již od počátku umělého písemnictví důležitou složkou literatury.“[1]

Překlad můžeme chápat jako předání skutkové podstaty v textu a proces s ním spojený, nebo jako výsledek procesu překládání. Vezmeme-li v úvahu překládání jako proces, je podle L. S. Barchudarova v knize „*Язык и перевод*“ tento děj definován jako „mezijazyková transformace textu výchozího jazyka na text jazyka cílového.“[2]
Překládání je velmi obtížné, neboť vyžaduje od překladatele dobrou znalost jazyka jak **výchozího**, tak **cílového**, znalost vyjadřovacích prostředků, které oba jazyky využívají, správnou analýzu překládaného textu, což znamená uchopení skutkové podstaty a její správná formulace a interpretace. Neméně důležitá je i znalost reálií daného jazyka a historie jeho vývoje.

Domníváme se, že překládání můžeme považovat za individuální činnost, neboť každý překladatel chápe překládaný text jinak a užívá odlišných vyjadřovacích prostředků. Také teoretické znalosti, které jsou velmi důležité, se mohou lišit v závislosti na vzdělání a aktivitě překladatele. Teoretický základ je jakýmsi opěrným bodem pro každého překladatele. Kvalitní vzdělání, dobrá znalost jazyka a jazykový cit je zárukou kvalitního překladu.

[1] *Ottův slovník naučný nové doby: dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému*. Praha: Novina, 1938. Str. 102.

[2] БАРХУДАРОВ Л.С. *Язык и перевод. Вопросы общей и частной теории перевода*. Издательство: ЛКИ, 2008. Str. 5. ISBN 978-5-382-00577-5 [1]. (Vlastní překlad)

2 PŘEKLADATELSKÉ PŘÍSTUPY A TEORIE

Lingvistika, která je úzce spjata s překladatelstvím, je velmi dynamicky se rozvíjející vědní obor. Díky svobodě slova, tisku a také díky rozvoji elektronických a sociálních sítí pronikají do jazykových fondů nová slova ať už přejatá z cizích jazyků, nebo uměle vytvořená na základě pružné reakce na současné trendy, nové technologie, politickou situaci a jiné. Proto je nutné tyto trendy neustále sledovat. K překládání lze přistupovat několika možnými způsoby. Na základě níže uvedených poznatků jsme názoru, že nejvhodnější je kombinace těchto přístupů a teorií, které se odvíjí od charakteru překládaného textu.

2.1 Lingvistický přístup

Lingvistický přístup v teorii překladu považoval v minulém století za nejdůležitější faktor při překládání **aspekt ekvivalentnosti**. „Ekvivalentnost spočívá v převedení textu výchozího jazyka do jazyka cílového s úplnou informací textu výchozího.“[3] Tento přístup nelze plně realizovat z důvodu odlišnosti gramatických systémů jednotlivých jazyků. Proto je prakticky nemožné dosáhnout úplné ekvivalence překládaného textu. Tato problematika je stále aktuální. Ač se teoretické poznatky neustále prohlubují, autoři teorií o překladu, toto téma velmi často zmiňují ve svých pracích a rozvíjejí o nové myšlenky.

Na ekvivalentnost však lze nahlížet různými způsoby. Werner Koller, na kterého nás odkazuje Zbyněk Fišer, rozlišuje tzv. **pět vztahových rámců ekvivalence**.[4]

„Podobnost nebo rozdílnost mezi jednotkami výchozího jazyka a ekvivalenty cílového jazyka jsou dány rozdílným stupněm zachování hodnot v jednotlivých vztahových rámcích.“[5]

1. denotační ekvivalence

2. konotační ekvivalence

[3] KNITTLOVÁ, Dagmar, Bronislava GRYGOVÁ a Jitka ZEHNALOVÁ. *Překlad a překládání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2010. Str. 7. ISBN 978-80-244-2428-6.

[4] KOLLER, W. In FIŠER, Zbyněk. *Překlad jako kreativní proces: teorie a praxe funkcionalistického překládání*. Brno: Host, 2009. Studium (Host). Str. 174. ISBN 978-80-7294-343-2.

[5] KOLLER, W. In FIŠER, Zbyněk. *Překlad jako kreativní proces: teorie a praxe funkcionalistického překládání*. Brno: Host, 2009. Studium (Host). Str. 174. ISBN 978-80-7294-343-2.

3. textově normativní ekvivalence

4. pragmatická ekvivalence

5. formálně-estetická ekvivalence

2.2 Funkční přístup

Dnes je však upřednostňován tzv. **funkční přístup**, jehož podstatou je nezávislost užitých jazykových prostředků. „Nezáleží na tom, použijeme-li stejných či jiných jazykových prostředků, ale na tom, aby plnily stejnou funkci, a to významovou, věcnou, konotační a pragmatickou.“[6] S tímto názorem poprvé vystoupil lingvisticky zaměřený teoretik Catford, který uvádí: „Jednotky výchozího a cílového jazyka nemusejí mít v lingvistickém smyslu stejný význam, ale mohou fungovat v téže situaci.“[7]

K funkčnímu přístupu řadíme dva druhy ekvivalence. V anglických publikacích je nacházíme pod názvem „**equivalence of sense**“[8] neboli rovnocennost **smyslu**. Tento koncept však není snadné přesně definovat. Pojem je značně abstraktní. Proto je důležité zmínit i druhou ekvivalenci v teorii F. Pochhackera, který upřednostňuje tzv. „**equivalence of effect**“[9] rovnocennost **působení** na receptora textu, jak výchozího, tak cílového. Odkaz nacházíme i u Petra Newmarka v knize „*A text book of translations*“, který chápe tuto ekvivalenci následujícím způsobem: „Tato ekvivalence je vhodná spíše pro dosažení žádoucího **výsledku** než pro **účel** překladu, s ohledem na nepravděpodobnost výsledku ve dvou případech: a) jestliže je účelem výchozího texu **působení** na receptora a účelem textu cílového je **informovat** jej a vice versa nebo b) jestliže existuje kulturní bariéra mezi jednotlivými jazyky.“[10] Obě tyto ekvivalence je vhodné vzájemně kombinovat v závislosti na povaze textu.

---

[6] KNITTLOVÁ, Dagmar, Bronislava GRYGOVÁ a Jitka ZEHNALOVÁ. *Překlad a překládání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2010. Str.7. ISBN 978-80-244-2428-6.

[7] KNITTLOVÁ, Dagmar, Bronislava GRYGOVÁ a Jitka ZEHNALOVÁ. *Překlad a překládání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2010. Str.7. ISBN 978-80-244-2428-6.

[8] SELESKOVITCH, D. *Interpretion, A Psychological Approach to Translating* In BRISLIN, Richard W., ed. *Translation: applications and research*. New York: Gardner Press, 1976. ISBN 0-470-14994-9. (vlastní překlad)

[9] POCHHACKER, Franz. *The role of Theory in Simultaneous Interpreting*, In DOLLERUP, Cay a Anne LODDEGAARD, ed. *Teaching translation and interpreting: training, talent and experience*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 1992. Copenhagen studies in translation. Str. 211-220. ISBN 1-55619-453-6. (vlastní překlad)

[10] NEWMARK, Peter. *A textbook of translations*. London: Prentice Hall, 1998. Str. 48. ISBN 0-13-912593-0. (vlastní překlad)

Dále budou definovány teorie Skopos a pravidlo fidelity. Obě tato témata jsou spjata s funkčním přístupem a rozvíjejí výše uvedené teorie.

2.2.1 Teorie Skopos

„Skopos je slovo řeckého původu a je označením pro **účel** nebo **cíl**.“[11]

Koncepce teorie Skopos byla představena v 70. letech minulého století německým lingvistou Hansem J. Vermeerem. Jeho teorie pohlíží na překlad jako na činnost a je velmi blízká **funkčnímu přístupu**. Teorii Skopos zmiňuje Christiane Nord ve své knize „*Translating as a Purposeful Activity-Funcionalist Approches Explained*“ a vysvětluje ji následujícím způsobem: „Podle teorie Skopos, primárním principem určujícím jakýkoliv překladový proces je **účel** (Skopos) celkové translační akce. To odpovídá tomu, že úmyslnost je součástí samotné definice jakéhokoliv jednání.“[12]

Vermeer nazývá svou teorii také jako „**Teorie cíleného jednání**“[13] a příjemce textu považuje za nejdůležitější faktor, který ovlivňuje cíl překládání. H. J. Vermeer formuloval svou teorii takto: „Každou translaci určuje **skopos**. Skopos je stanoven dostatečně přesně specifikující zakázkou. Tento pevně stanovený skopos určuje v mysli překladatele jakožto experta v překladatelském jednání překladatelskou strategii a překlad, a tím také intertextovou koherenci mezi cílovým a výchozím textem.“[14] Do primární roviny stavíme přeložený text, který musí být logicky soudržný a vytvořen tak, aby mu recipient porozuměl. Poté můžeme hodnotit jeho intertextuální koherenci k textu výchozímu.

2.2.2 Fidelita

Fidelitas (lat.) vykládá Ottův naučný slovník jako: „**věrnost**“[15].

Autoři Hans J. Vermeer a Katharina Reiss ve své práci upozorňují na intratextovou a intertextovou koherenci, kterou nazývají **fidelita** a definují pravidlo fidelity následovně: „Fidelita znamená vytvoření mezitextové koherence mezi výchozím

[11] XIAOYAN, Du. *A Brief introduction of Skopos Theory*, In Theory and Practice in Language studies, Vol.2, No. 10. Academy Publisher, 2012. Str. 2190. ISSN 1799-2591. (vlastní překlad)

[12] NORD, Christiane. *Translating as a purposeful activity: functionalist approaches explained*. 1997. Str. 141. ISBN 1317642368. (vlastní překlad)

[13] FIŠER, Zbyněk. *Překlad jako kreativní proces: teorie a praxe funkcionalistického překládání*. Brno: Host, 2009. Studium (Host). Str. 135. ISBN 978-80-7294-343-2.

[14] FIŠER, Zbyněk. *Překlad jako kreativní proces: teorie a praxe funkcionalistického překládání*. Brno: Host, 2009. Studium (Host). Str. 136. ISBN 978-80-7294-343-2.

[15] *Ottův slovník naučný: illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*. Díl VIII, V Praze: J. Otto, 1890. Str.171.

a cílovým textem při zachování vnitrotextové koherence cílového textu v nových komunikačních okolnostech.“[16]

Španělská profesorka a překladatelka Amparo Hurtado-Albir definuje fidelitu ve vztahu ke třem faktorům:

1. záměr autora
2. cílový jazyk
3. recipient textu

Podle její teorie je vztah mezi těmito třemi faktory neoddělitelný. „Jestliže člověk zůstane věrný jen jednomu z těchto parametrů a zradí ty zbývající, nemůže být věrný smyslu.“[17]

Teorie Skopos i pravidlo fidelity se vztahují k funkčnímu přístupu v překladatelství. Podstatou těchto teorií je předání co nejvěrnější skutkové podstaty textu. W. Koller tyto koncepce **nepřijímá**. „Neuvádí patřičné argumenty, ale zastává názor, že překladatel je pouze zprostředkovatelem komunikativního aktu mezi originálním textem a čtenářem překladu.“[18]

Stejný postoj vůči teorii skopos zaujímá i Milan Hrdlička, autor **Antiadaptační strategie překladu** v knize „*Literární překlad a komunikace.*“ Zbyněk Fišer shrnul jeho názor na teorii skopos následujícím způsobem: „Milan Hrdlička charakterizuje svou strategii jako **antiadaptační**. Vymezuje se tím vůči strategiím funkcionalistickým, zejména proti teorii skoposu, pro něž je důležitý **komunikační efekt**, který má u adresáta vyvolat a staví se k podobným adaptačním koncepcím kriticky.“[19]

[16] FIŠER, Zbyněk. *Překlad jako kreativní proces: teorie a praxe funkcionalistického překládání*. Brno: Host, 2009. Studium (Host). Str. 136-137. ISBN 978-80-7294-343-2.

[17] HURTADO ALBIR, Amparo. *La notion de fidélité en traduction*. Paris: Didier érudition, 1990. Collection "Traductologie", 5. Str. 118. ISBN 2864601516. (vlastní překlad)

[18] FIŠER, Zbyněk. *Překlad jako kreativní proces: teorie a praxe funkcionalistického překládání*. Brno: Host, 2009. Studium (Host). Str. 140. ISBN 978-80-7294-343-2.

[19] FIŠER, Zbyněk. *Překlad jako kreativní proces: teorie a praxe funkcionalistického překládání*. Brno: Host, 2009. Studium (Host). Str. 135. ISBN 978-80-7294-343-2.

3 ODBORNÝ TEXT A JEHO PŘEKLAD

3.1 Odborný text

V. S. Vinogradov charakterizuje odborné texty jako: „Научные тексты, имеющие много подтипов, видов и подвидов, в зависимости от областей знаний и назначения. Среди них выделяются, прежде всего, тексты специальные, рассчитанные на профессионалов, и научно-популярные, предназначенные для массового читателя. Всем им присуща функция сообщения и ориентация на логически последовательное, объективное и доказательное изложение содержания.“[20]

Ve své knize „*Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы)*“ nás však Vinogradov v poznámkách pod čarou odkazuje i na vědeckou stať Kathariny Reiss „*Klasifikace textů a metody překladu*“, která dělí texty podle toho, jak jsou orientovány. Například na texty orientované na obsah, kam spadají i texty přírodovědeckého, technického charakteru a odborná literatura nebo texty orientované na formu, což mohou být texty krásné literatury.

V dnešním světě je překlad odborných textů velmi aktuální téma. Nové výzkumné práce, vědecké publikace a konference jsou důležité pro práci překladatelů v této oblasti, neboť strojový překlad nezaručuje adekvátní ekvivalenci textu a je značně nespolehlivý.

Překlad odborných textů je specifickým druhem překladu. Je poměrně náročný jak z lexikologického, tak syntaktického hlediska, a proto vyžaduje do jisté míry odbornost překladatele a orientaci v daném odvětví. V. N. Komissarov zařadil překlad odborných textů na základě žánrově-stylistické klasifikace do „informativního překladu (информативный перевод)“[21]. Tato klasifikace je poněkud obecná a zahrnuje široké spektrum textů, které vzájemně spojuje jejich funkce, a to **sdělovac**í (функция сообщения) a dále se dělí podle charakteru na překlady určitého typu. Jak uvádí Komissarov: „Do této klasifikace spadají texty administrativní, politické, vědecké,

[20] V. S. VINOGRADOV. *Vvedenie v perevodovedenie: ob^sie i leksičeskie voprosy*. Moskva: IOSO RAO, 2001. Str.16. ISBN 5755200416.

[21] KOMISSAROV, V.N. *Teoriia perevoda: lingvisticheskie aspekty*. Moskva: "Vysshaia shkola", 1990. Str. 97. ISBN 5060010570.

detektivní povídky a cestopisy.[22]“ Ke stejné klasifikaci se přiklání i britský lingvista, překladatel a teoretik Peter Newmark, ve své knize „*A text book of translations.*“

Podrobněji rozpracovanou teorii o překladu odborného textu předkládá profesor Bohuslav Ilek, který ve své práci „*Místo teorie odborného překladu v soustavě věd o překladu*“ nastínil tuto problematiku a blíže charakterizoval povahu odborného textu, jeho zařazení do soustavy věd včetně postupů překladu. „Odborným překladem rozumím tu hlavně překlad textů z oblasti vědy, techniky a z některých oblastí společenských věd, jako je ekonomie, sociologie, psychologie pedagogika apod.“[23] Sám ale potvrzuje, že je velmi těžké odborný text definovat, neboť hranice mezi krásnou literaturou a odborným textem je velmi tenká a často zasahují prvky vědecké literatury do literatury krásné a naopak. Z lexikologického hlediska dělí Bohuslav Ilek odborný text na tři „vrstvy“: **obecnou složku, odborné termíny**, které jsou společné pro více vědních oborů, a **specifické názvosloví**, charakteristické pro daný obor.

V teorii Josefa Dubského, který se zabýval složkami odborného textu v překladu ve své práci „*Vícesložkovost odborného textu v překladu*“, diferencoval odborný text na složky „**konstantní** a **potenciální,** v závislosti na stupni stylistické příznakovosti.“[24] Konstantní složkou je myšlena přesnost a jasnost užitých termínů, jejichž funkce je v celém textu neměnná. Do složky potenciální řadíme jazykové prostředky, převzaté z jiných funkčních stylů či obecného jazyka, které nám pomáhají pochopit podstatu textu. Výběr těchto prostředků závisí na překladateli, avšak ne zcela. Důvodem je rozdělení potenciální složky na složku potenciální **příznakovou** a **neutrální**. Příznaková složka je charakteristická výběrem jazykových prostředků, které náleží danému odbornému textu z lexikologického hlediska. Komponenty neutrální složky jsou všeobecně užívané, univerzální, můžeme k těmto vrstvám přiřadit jeho pojmenování jednotlivých vrstev a blíže je charakterizovat.

Z výše uvedeného, dle našeho názoru vyplývá, že při aplikaci složek Josefa Dubského na vrstvy odborného textu Bohuslava Ilka můžeme říci, že: obecnou složkou

[22] KOMISSAROV, V.N. *Teoriia perevoda: lingvisticheskie aspekty*. Moskva: "Vysshaia shkola", 1990. Str. 97. ISBN 5060010570. (Vlastní překlad)

[23] ILEK, Bohuslav: Místo teorie odborného překladu v soustavě věd o překladu. In. *Antologie teorie odborného překladu: výběr z prací českých a slovenských autorů*, 2., aktualiz. a rozš. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2007. Str. 76. ISBN 978-80-7368-383-2.

[24] DUBSKÝ, Josef: Vícesložkovost odborného textu v překladu. In HRALA, M. ed. *Acta Universitatis Carolinae Philologica 4/1990. Translatologica Pragensia IV.* Praha: Karolinum, 1992. Str. 10. ISSN 0567-8269.

je myšlena složka potenciální neutrální, nebo nepříznaková, která je společná pro více funkčních stylů. Odborné termíny, společné pro více oborů, můžeme zařadit do složky potenciální příznakové a do složky konstantní řadíme specifické názvosloví a termíny, charakteristické pro daný obor.

Diferenciace textu na jednotlivé složky nám usnadní analýzu a následně i překlad.

3.2 Překlad odborného textu

Úvodem bychom citovali Dušana Žváčka, který ve svých kapitolách „*Teorie překladu I (Odborný překlad)*“ uvádí:

„Při překladu odborné literatury mají jazykové prostředky pouze **komunikativní funkci**. Důraz je kladen na obsah informace.“[25]

Odborný text je náročný na překlad vzhledem k jeho nasycenosti odbornou terminologií. Níže budou uvedeny některé přístupy a strategie k překladu termínů a budou uvedeny některé teorie, jež se problematikou překladu termínů zabývají.

Při překládání odborných textů je nejčastějším problémem překlad odborných termínů. Jan Horecký ve své práci „*O překládání terminologie*“[26] zastává názor, že „termíny se nemají překládat, ale jednoduše substituovat, protože, je-li určitý vědecký obor dostatečně rozvinutý, má i svůj systém pojmů a paralelně s tím i termínů.“[27] S tímto názorem však úplně nesouhlasí Milada Hanáková[28]. Ve své odborné stati „*Termín z hlediska překladu odborného textu*“ uvádí: „Při výběru terminologického ekvivalentu volba neexistuje jen tam, kde si v různých jazycích zcela odpovídá chápání pojmu, který daný termín označuje. Praxe ukazuje, že pojmový systém odražený v terminologii určitého oboru si v různých jazycích nemusí vždy zrcadlově odpovídat.“[29]

Toto pravidlo potvrzuje Bronislava Grygová v knize „*Překlad a překládání*“ v kapitole „*Překlad odborného textu*“.

[25] ŽVÁČEK, Dušan. *Kapitoly z teorie překladu I: (odborný překlad)*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1995. Str. 14. ISBN 80-7067-489-x.

[26] HORECKÝ, J. O prekladaní terminológie, In. *Antologie teorie odborného překladu: výběr z prací českých a slovenských autorů*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2007. Str. 55. ISBN 978-80-7368-383-2.

[27] HORECKÝ, J. O prekladaní terminológie, In. *Antologie teorie odborného překladu: výběr z prací českých a slovenských autorů*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2007. Str. 55. ISBN 978-80-7368-383-2.

[28] HANÁKOVÁ, M. Termín z hlediska překladu odborného textu In HRDLIČKA, Milan a Radek REDEK. *Hovory o překladu a tlumočení I*. Praha: Interlingua, 1991. Str. 88-90.

[29] HANÁKOVÁ, M. Termín z hlediska překladu odborného textu In HRDLIČKA, Milan a Radek REDEK. *Hovory o překladu a tlumočení I*. Praha: Interlingua, 1991. Str. 88-90.

„Jednomu termínu v jazyce originálu může odpovídat podrobnější rozlišení v jazyce překladu.“[30]

Proto je při překladu odborného textu na místě konzultovat jej s odborníky daného vědního oboru. Některé jazykové fondy totiž mají hlubší diferenciaci termínů než jiné, a to je nutné brát při překladu v úvahu.

[30] KNITTLOVÁ, Dagmar, Bronislava GRYGOVÁ a Jitka ZEHNALOVÁ. *Překlad a překládání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2010. Str. 205. ISBN 978-80-244-2428-6.

4 KONFRONTAČNÍ STYLISTIKA

V následující kapitole bude definován pojem **stylistická norma** a předmět zkoumání **konfrontační stylistiky**.

4.1 Stylistická norma

Docent Žváček definuje pojem **stylistická norma** následujícím způsobem: „Stylistická norma jako souhrn stylistických zvyklostí je diferencována podle různých funkcí jazykové komunikace. Příslušnost k určité kulturní zóně se projevuje na existenci určitých shodných obecných rysů, charakterizujících jednotlivé funkční styly.“[31]

Dále bychom citovali knihu „Překlad a překládání“ Dagmar Knittlové, která k této problematice uvádí: „Důležitý je stylistický výběr slovních symbolů i jejich uspořádání, a navíc je třeba mít na paměti, že v různých jazycích existují různé stylistické normy pro různé typy promluv.“[32]

4.2 Konfrontační stylistika

Odborný styl má své obecné atributy a normy, na základě kterých můžeme analyzovat překládaný text. Předmětem zkoumání je v konfrontační stylistice především **rozdílnost** jednotlivých jazykových systémů. Její teoretické poznatky nám pomáhají najít vhodné ekvivalenty při překládání, pochopit jejich význam a vhodně stylizovat text překladu do cílového jazyka.

Josef Václav Bečka charakterizuje problematiku konfrontační stylistiky následujícím způsobem:

„V konfrontační stylistice se srovnává styl jazykových projevů různých, od sebe odlišných norem stylistických, vázaných na různé, od sebe odlišné normy jazykové (gramatické, lexikální) a různé, od sebe odlišné vnitřní situace.“[33]

Je tedy zřejmé, že odborný styl má v každém z jazyků charakteristický „**výrazový (формальный) standard**“[34], který je nutný brát při překladu v úvahu. Výrazovým

[31] ŽVÁČEK, Dušan. *Kapitoly z teorie překladu I: (odborný překlad)*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1995. Str. 16. ISBN 80-7067-489-x.

[32] KNITTLOVÁ, Dagmar, Bronislava GRYGOVÁ a Jitka ZEHNALOVÁ. *Překlad a překládání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2010. Str. 9. ISBN 978-80-244-2428-6.

[33] BEČKA, J. V. Konfrontační stylistika odborných textů a překlad. In POPOVIČ, A., ed. *Preklad odborného textu*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1997. Str. 91-98.

[34] ŽVÁČEK, Dušan. *Kapitoly z teorie překladu I: (odborný překlad)*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1995. Str. 19. ISBN 80-7067-489-x.

standardem můžeme chápat například tendence jednotlivých textů k výrazové nasycenosti nebo užívání přechodníků.

Vladimír Barnet, na jehož práci nás odkazuje ve svých skriptech Dušan Žváček, v problematice konfrontační stylistiky klade důraz na **funkční přístup**, který zdůvodňuje následovně: „uplatnění funkčního přístupu při vymezování předmětu konfrontační stylistiky vede ke zdůraznění nutnosti zkoumat konkrétní způsoby, jimiž jsou uspokojovány **obecné funkce stylu** v jednotlivých jazycích. Jen za těchto podmínek může konfrontační stylistika přispět k dopracování teorie překladu, jejíž integrální součástí by bez pochyby měla být.“[35]

[35] BARNET, Vladimír. *Konfrontační stylistika, teorie překladu a problematika odborného stylu*, In ŽVÁČEK, Dušan. *Kapitoly z teorie překladu I: (odborný překlad)*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1995. Str. 18. ISBN 80-7067-489-x.

5 TERMÍNY A INTERNACIONALISMY

V následující kapitole se budeme zabývat problematikou **termínů** a **internacionalismů**.

5.1 Termíny

Termíny jsou příznačné pro odborný text. Každý vědní obor má svou specifickou terminologii. Charakteristika termínu podle V.N. Komissarova je následující: „Termíny jsou slova nebo slovní spojení, jenž označují specifické předměty a pojmy, které užívají odborníci pro orientaci v určité vědní oblasti.“[36]

Dále bude uvedena přesná definice termínu podle Přemysla Hausera. Atributy termínu, jenž budou uvedeny níže, jsou shodné s atributy V.N. Komissarova, které uvádí v knize „*Теория перевода-лингвистические аспекты*.“

Definice termínu podle Přemysla Hausera je následující.

„Termín je lexikální jednotka sloužící odbornému vyjadřování s přesným, zpravidla pojmovým významem, ve svém oboru jednoznačná, ustálená a normalizovaná bez vedlejších příznaků citových.“[37]

Na základě této definice můžeme říci, že termíny jsou:

1. přesného pojmového významu
2. jednoznačné
3. ustálené a normalizované
4. nosné a operativní
5. bez expresivního zabarvení

5.1.1 Motivovanost termínů

Termíny motivované jsou z hlediska popisnosti a zřetelnosti upřednostňovány. Přemysl Hauser uvedl, že: „Z motivovaného termínu usuzujeme na jeho význam.“[38]

[36] KOMISSAROV, V.N. *Teoriia perevoda: lingvisticheskie aspekty*. Moskva: "Vysshaia shkola", 1990. Str. 110. ISBN 5060010570. (vlastní překlad)

[37] HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. Učebnice pro vysoké školy. Str. 35.

[38] HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. Učebnice pro vysoké školy. Str. 35.

Termíny nemotivované jsou přejaté z cizích jazyků, názvy **internacionální**. Tyto nemotivované termíny se začínají velmi často objevovat v odborných publikacích a článcích. Velkou výhodou je jejich jednoznačnost, avšak jak uvádí Přemysl Hauser „přemíra cizích názvů má i své nevýhody související s jejich výslovností, pravopisem, ohýbáním a využitím v projevech.“[39]

5.1.2 Diferenciace termínů podle Petra Newmarka

Petr Newmark se v kapitole o překladu odborných textů zabývá problematikou užívání **odborných** a **deskriptivních termínů**. Tuto problematiku demonstroval na třech případech, kdy autor výchozího textu užívá deskriptivní termíny. „Autor originálního textu může použít deskriptivní termín, jestliže:

1. popisuje novou technologii, popřípadě vynález, který zatím nemá v daném jazyce termínové pojmenování.
2. deskriptivní termín je užíván jako alternativa za termín odborný, aby se autor vyvaroval častému opakování.
3. deskriptivní termín je užíván pro zdůraznění kontrastu s termínem jiným.“[40]

Užitím deskriptivního termínu však může dojít ke změně komunikačního účelu textu. Jak uvádí Newmark: „V mnoha případech je deskriptivní termín užíván z důvodu absence daného odborného termínu ve výchozím textu. Proto je vhodné užít v cílovém jazyce termín odborný místo termínu deskriptivního, jestliže existuje.“[41]

Navážeme-li na výše uvedenou citaci Petra Newmarka, můžeme u A. V. Fedorova v knize „*Введение в теорию перевода*“ najít teoretický návod, jak k těmto deskriptivním termínům přistupovat. „Jestliže překladatel narazí na nový termín, který nemá v cílovém jazyce odpovídající ekvivalent, může uplatnit své filologické vzdělání. Pomocí **morfologického rozboru** hledat výrazy podle **kořenu slova**, které by se mohly s významem shodovat.“[42]

[39] HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. Učebnice pro vysoké školy. Str. 36.

[40] NEWMARK, Peter. *A textbook of translations*. London: Prentice Hall, 1998. Str. 153. ISBN 0-13-912593-0. (vlastní překlad)

[41] NEWMARK, Peter. *A textbook of translations*. London: Prentice Hall, 1998. Str. 154. ISBN 0-13-912593-0. (vlastní překlad)

[42] FEDOROV, A. V. *Vvjedenije v teoriju perevoda*, Moskva: Izdatělstvo literatury na inostrannych jazykach, 1953. Str. 223. (Vlastní překlad)

5.1.3 Terminologické vakuum

Pojem **terminologické vakuum** najdeme v odborné stati Milady Hanákové, která se zabývá termínem a jeho překládáním. Terminologické vakuum vysvětluje jako uzavřenou skupinu, která nerozšiřuje určitý pojem na jedné straně jazyka a diferenciaci daného termínu na straně jazyka druhého do dalších podskupin pro bližší určení.

„Česká terminologicko-pojmová soustava daného oboru nepovažuje za nutné lexikálně vydělovat příslušné aspekty určitého pojmu.“[43] Tato problematika se však nevztahuje pouze na českou terminologicko-pojmovou soustavu. Některé české termíny mají rozsáhlejší diferenciaci vzhledem k jinému termínu v jazyce cizím.

5.2 Internacionalismy

V této kapitole se budeme zabývat problematikou internacionalismů a názory jednotlivých odborníků na jejich překlad.

Do roviny termínů se staví i tzv. internacionalismy. Jedná se o mezinárodní terminologii, kterou **přejímáme** z cizích jazyků a která nám usnadňuje porozumění textu. Český ekvivalent pro internacionalismus je podle Přemysla Hausera „**slovo přejaté**“[44].

Problematikou internacionalismů se zabýval V. V. Akulenko ve své knize „*Вопросы интернационализации словарного состава языка*“. Demonstruje shodnost a rozdílnost internacionalismů v porovnání ruského jazyka s ostatními slovanskými jazyky, kde dochází k závěru, že se internacionalismy napříč slovanskými jazyky často **shodují**. Ve srovnání ruského jazyka s jazykem německým, anglickým a francouzským nám objasňuje: „ruský jazyk nejčastěji **transkribuje** převzatá slova, jakožto západoevropské jazyky převzatá slova **transliterují**, což vede k jejich přesné shodě v řadě jazyků.“[45]

Dále uvádí, že existuje rozdíl mezi gramatikou internacionalismů a gramatikou cizích slov. „Existuje spojitost v oblasti odborné terminologie, na kterou nelze nahlížet

[43] HANÁKOVÁ, Milada. *Termín z hlediska překladu odborného textu*, In GROMOVÁ, Edita, Milan HRDLIČKA a Vítězslav VILÍMEK. *Antologie teorie odborného překladu: výběr z prací českých a slovenských autorů*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2007. Str. 47. ISBN 978-80-7368-383-2.

[44] HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. Učebnice pro vysoké školy. Str. 97.

[45] AKULENKO, V. V., *Вопросы интернационализации словарного состава языка*, Издательство ХГУ, 1972. Str. 99.

z pozice průměrného nositele jazyka. Spolu s tím je nezbytné neopomínat práci odborníků, kteří jsou orientováni ve výchozím jazyce a používají odborné termíny.“[46]

Dagmar Knittlová nás upozorňuje na nevýhodu požívání internacionalismů. „Internacionalismy jsou na jedné straně výhodné, na druhé straně převádění takových faux amis může být pro překladatele nebezpečné.“[47] Na tento problém upozorňuje také Přemysl Hauser: „Nevýhoda užívání cizích názvů v českých kontextech, jejich někdy malá přizpůsobivost vede ke snaze počešťování názvosloví.“[48]

[46] AKULENKO, V. V., *Вопросы интернационализации словарного состава языка*, Издательство ХГУ, 1972. Str. 105.

[47] KNITTLOVÁ, Dagmar, Bronislava GRYGOVÁ a Jitka ZEHNALOVÁ. *Překlad a překládání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2010. Str. 164. ISBN 978-80-244-2428-6.

[48] HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. Učebnice pro vysoké školy. Str. 37.

6 PROBLEMATIKA PŘEKLADU RUSKÝCH ODBORNÝCH TEXTŮ DO ČESKÉHO JAZYKA

V této kapitole se budeme zabývat nejčastějšími problémy při překladu ruských a českých odborných textů.

6.1 Metoda překladového porovnávání

Při překladu odborného textu zmiňuje Oldřich Man **metodu překladového porovnávání**, kterou popisuje následujícím způsobem: „Metoda překladového porovnávání spočívá ve **srovnání** způsobu překladu, tím i jazyka originálu a jazyka překladu. Důležitou roli hrají i mimolingvistické faktory, například faktor pochopení „ducha“ originálu.“[49] Toto srovnání uvádí i V. N. Komissarov v knize „*Теория перевода-лигвистические аспекты*“ v kapitole „*Особенности перевода научно-технических и газетно-информационных материалов*.“[50]

Dále bychom při aplikaci této metody neměli opomínat **adekvátnost** a **ekvivalentnost** překladu. Autoři Katharina Reiss a Hans J. Vermeer nás při překládání na tyto pojmy upozorňují a charakterizují je následovně:

„**Adekvátnost** se týká **procesu** překládání, je to relace mezi cílovým a výchozím textem za důsledného dbaní **účelu** (**skoposu**) – naproti tomu **ekvivalence** se týká **srovnání**, **posuzování**, **hodnocení** různojazyčných textů a označuje **vztah** mezi cílovým a výchozím textem, který na srovnatelné rovině splňuje stejnou **komunikační funkci**.“[51]

6.2 Problematika překladu ruských odborných textů do českého jazyka

Níže bude charakterizována problematika překladu ruských odborných textů do českého jazyka. Budou uvedeny nejčastější problémy na základě **metody překladového porovnávání**, se kterými se může překladatel setkat.

K problematice překladového porovnávání se vyjádřil Oldřich Man následovně: „Překladové porovnání je aplikací **porovnávací lingvistiky**. Umožňuje přesněji

[49] MAN, Oldřich, Metoda překladového porovnávání a lingvistické problémy, In GROMOVÁ, Edita, Milan HRDLIČKA a Vítězslav VILÍMEK. *Antologie teorie odborného překladu: výběr z prací českých a slovenských autorů*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2007. Str. 119. ISBN 978-80-7368-383-2.

[50] KOMISSAROV, V.N. *Teoriia perevoda: lingvisticheskie aspekty*. Moskva: "Vysshaia shkola", 1990. Str. 109. ISBN 5060010570.

[51] REISS, Katharina, VERMEER, Hans, In FIŠER, Zbyněk. *Překlad jako kreativní proces: teorie a praxe funkcionalistického překládání*. Brno: Host, 2009. Studium (Host). Str. 177. ISBN 978-80-7294-343-2.

zhodnotit některé jevy nebo dokonce upřesnit některé kategorie. Otázky výrazové nadbytečnosti nepatří jenom do oblasti porovnávací rusko-české stylistiky, jsou to také problémy teorie překladu.“[52]

6.3 Užívání přídavných jmen slovesných

V obou jazycích jsou přídavná jména slovesná užívána. Avšak jejich funkce může být rozdílná. Josef Václav Bečka k problematice překladu přídavných jmen slovesných uvedl: „Gramatiky, mám na mysli porovnávací, uvádějí, že obraty s přídavným jménem slovesným se zpravidla překládají **dvojím způsobem**. Buď rovněž přídavným jménem slovesným, nebo vztažnou větou.“[53]

Oldřich Man ve své publikaci zohledňuje i **relevantnost** a **irelevantnost** přídavného jména slovesného v textu. „Jestliže je přídavné jméno **sémanticky plnohodnotné**, je **relevantní** pro vyjádření informace. Přídavné jméno slovesné **sémanticky nadbytečné**, není nositelem informace, je tedy **irelevantní**, slouží pouze k zpřesnění přívlastkového vztahu. V této funkci najdeme slova jako *имеющий*, *посвященный*, *содержащий* atd. Celá konstrukce může být synonymicky zaměněna jednoduchým **pádovým výrazem**.“[54]

6.4 Interpoziční slovosled

Interpoziční slovosled neboli tzv. **obmykání** (обмыкание) je v ruském jazyce poměrně častým jevem. Nejprve bude definován termín syntagma, který nám pomůže objasnit problematiku obmykání.

„**Syntagma** – větná, syntaktická, skladební dvojice“[55]

---

[52] MAN, Oldřich, *Metoda překladového porovnávání a lingvistické problémy,* In GROMOVÁ, Edita, Milan HRDLIČKA a Vítězslav VILÍMEK. *Antologie teorie odborného překladu: výběr z prací českých a slovenských autorů*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2007. Str. 119. ISBN 978-80-7368-383-2.

[53] BEČKA, J. V. Vybrané kapitoly z české stylistiky, Praha, 1966. In MAN, Oldřich, *Metoda překladového porovnávání a lingvistické problémy,* In GROMOVÁ, Edita, Milan HRDLIČKA a Vítězslav VILÍMEK. *Antologie teorie odborného překladu: výběr z prací českých a slovenských autorů*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2007. Str. 120. ISBN 978-80-7368-383-2.

[54] MAN, Oldřich, *Metoda překladového porovnávání a lingvistické problémy,* In GROMOVÁ, Edita, Milan HRDLIČKA a Vítězslav VILÍMEK. *Antologie teorie odborného překladu: výběr z prací českých a slovenských autorů*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2007. Str. 122. ISBN 978-80-7368-383-2.

[55] MEJSTŘÍK, Vladimír, ed. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*. Vyd. 3., opr. Praha: Academia, 2003. Str. 429. ISBN 80-200-1080-7.

František Daneš se ve své odborné stati „*K otázce pořádku slov ve slovanských jazycích*“ zabývá interpozičním slovosledem z hlediska syntagmatiky. Pořadí členů v syntagmatech rozděluje do tří kategorií:

1. pevně ustálené (neměnné)
2. obvyklé (mění se jen za jistých podmínek)
3. labilní

Podle Františka Daneše jde „v případech pevně ustálených a obvyklých syntagmatech o **syntagmata těsná atributivní**, kdy členy musí následovat vždy těsně za sebou. V češtině je spojení substantiva se shodným adjektivním přívlastkem syntagma **těsné** s pořádkem obvyklým, kdežto v ruštině je toto syntagma **volnější** (obmykání).“ [56]

Z hlediska teorie překladu je překlad interpozičního slovosledu do českého jazyka popsán Dušanem Žváčkem způsobem, který uvedeme níže.

„Mezi přívlastek a určované substantivum mohou být v ruském jazyce vloženy bohatě členěné výrazy rozvíjející přívlastek. Čeština tento těsný přívlastek vyjadřuje většinou jako volný, umisťuje ho za určované substantivum.“[57]

Z výše uvedeného vyplývá, že při překládání z ruského jazyka do českého bude nejprve přeloženo substantivum a přívlastek, ze kterého vytvoříme přívlastek těsný. Poté bude rematická část přesunuta na konec věty nebo vynechána, není-li nositelem informace. Jinou možností je interpoziční slovosled překládat pomocí vedlejší věty.

6.5 Trpné větné konstrukce

V ruském odborném textu se často setkáváme s trpnými větnými konstrukcemi. Dušan Žváček navrhuje tyto větné konstrukce překládat do českého jazyka na úrovni **gramatické transformace** záměnou trpných větných konstrukcí **činnými**.[58] Ve své práci

[56] K otázce pořádku slov v slovanských jazycích. *Slovo a slovesnost* [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=972

[57] ŽVÁČEK, Dušan. *Kapitoly z teorie překladu I: (odborný překlad)*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1995. Str. 28. ISBN 80-7067-489-x.

[58] ŽVÁČEK, Dušan. *Kapitoly z teorie překladu I: (odborný překlad)*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1995. Str. 27. ISBN 80-7067-489-x.

uvádí: „Je-li činitelem osoba nebo kolektivní činitel, je v ruštině trpná konstrukce, zatímco čeština dává přednost činnému vyjádření.“[59]

Domníváme se, že je vhodné při překladu trpných konstrukcí zvážit také **aspekt evivalentnosti**. Praktické znalosti nám potvrzují, že zachování trpné konstrukce je v některých případech nezbytné pro zachování komunikační funkce textu.

[59] ŽVÁČEK, Dušan. *Kapitoly z teorie překladu I: (odborný překlad)*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1995. Str. 27. ISBN 80-7067-489-x.

7 VYBRANÁ PROBLEMATIKA PŘEKLÁDANÉHO TEXTU

Odborný text je obecně charakterizován svou složitostí na překlad. Vzhledem k nasycenosti odbornou terminologií a logickou strukturou je nezbytné dbát v překladu na vhodné ekvivalenty a zachovávat logickou návaznost textu.

Text, jenž byl vybrán, je zaměřen na nové technologie a materiály v lehkém průmyslu. Jak z názvu vyplývá, byly zde popsány technologie výroby, úprava textilií pomocí plazmy, ale také zde byly uvedeny ekonomické termíny. Ač je toto odvětví velmi rozvinuté jak v Rusku, tak České republice, s hledáním vhodných termínových ekvivalentů byl v některých případech problém. Dovolíme si uvést některé příklady a postupy při hledání ekvivalentů.

Vlastnost látky v ruském jazyce označená jako *антисвалочиваемость* nemá žádný vhodný ekvivalent v jazyce českém. Postupovali jsme tedy následovně. Na základě poznatků z teoretické části jsme aplikovali metodu doporučenou A. V. Fedorovem, kterou jsme uvedli v kapitole Termíny a internacionalismy. Nejprve jsme udělali **morfematický rozbor** slova a hledali slova příbuzná kořeni *свал*, která svým kontextem souvisí s lehkým průmyslem. Byl použit Velký rusko-český slovník L. Kopeckého, B. Havránka a K. Horálka. Požadavkům našeho překladu nejvíce odpovídalo sloveso *сваляться*, které slovník vykládá jako „сваляться (о войлоке) - zplstiti se.“[60] Prefix *анти* označuje podle Slovníku spisovné češtiny „proti.“[61] Na základě těchto poznatků jsme tedy vytvořili podle Petra Newmarka **deskriptivní termín**, který tuto vlastnost popisuje jako **odolnost vůči zplstění**.

Slovnímu spojení *привитая полимеризация* doslovný překlad z hlediska ekvivalentnosti neodpovídal. Museli jsme tedy toto slovní spojení rozdělit na dva komponenty. *Полимеризация* je **internacionalismus**, můžeme říci, že jde o nemotivovaný termín, jehož význam je **jednoznačný**. Avšak adjektivum *привитый* z hlediska ekvivalence neodpovídal požadavkům textu. Velký rusko-český slovník uvádí význam slova *привитый* jako „привитый, прививать чему что (растению новые свойства) – naroubovati, naštěpovati, naočkovati.“[62] Na základě vnitřní charakteristiky

[60] *Velký rusko-český slovník*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1959. Str. 275.
[61] MEJSTŘÍK, Vladimír, ed. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*. Vyd. 3., opr. Praha: Academia, 2003. Str. 20. ISBN 80-200-1080-7.
[62] *Velký rusko-český slovník*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1959. Str. 500.

tohoto adjektiva a syntézy odborné literatury, která se zabývá polymery, bylo zjištěno, že nejvhodnějším ekvivalentem slovního spojení **привитая полимеризация** je **vštěpování polymeru**. Význam vyplývá i z kontextu překládaného textu.

Význam některých termínů bylo možné odhadnout na základě kontextu odborného textu. Jiné však vyžadovaly intenzivnější hledání ve slovnících a odborné literatuře.

Dále bychom zmínili v našem překladatelském procesu záměnu trpných konstrukcí činnými a vice versa. Brali jsme v úvahu i **aspekt adekvátnosti** a **ekvivalentnosti**, kdy v některých případech bylo nutné změnit větné konstrukce, nebo je ponechat. Níže budou uvedeny příklady.

Pasivní konstrukci jsme zachovali například v tomto případě. Považujeme za **adekvátní** vzhledem ke skoposu textu pasivitu ponechat.

Для выбора оптимальной мощности было авторами разработано программное обеспечение.

Pro výběr optimálního objemu byl autory vyvinut software.

Záměna trpné konstrukce činnou by vypadala následovně.

Pro výběr optimálního objemu autoři vyvinuli software.

Z kontextu však vyplývá, že do popředí se staví software. Autoři tohoto softwaru vystupují anonymně. Z tohoto důvodu jsme usoudili, že primárně je kladen důraz na software a jeho využití, ne však na jeho autory. V trpné konstrukci vystupuje software jako **podmět**, který je jako větný člen primární. Ve větě, kde jsme zaměnili pasivní konstrukci činnou, vystupuje software jako **předmět**, který se staví do sekundární pozice. Z toho důvodu jsme zvolili pasivní konstrukci na místo činné.

Níže uvedeme případ, kdy byla pasivní větná konstrukce změněna v překladu na aktivní.

Авторами были приведены итоговые результаты расчета для всего ассортимента обуви, сконцентрировав наше внимание лишь на прибыли и убытки при различных объемах продаж в месяц. Их анализ подтвердил высокую эффективность…

Autoři uvedli souhrnné výsledky kalkulace veškerého sortimentu obuvi, koncentrované pouze na zisky a ztráty při různých objemech prodeje za měsíc. Jejich analýza potvrdila vysokou efektivitu…

Překlad se zachováním trpné konstrukce by vypadal následovně.

Autory byly uvedeny souhrnné výsledky kalkulace veškerého sortimentu obuvi, které koncentrovali pouze na zisky a ztráty při různých objemech prodeje za měsíc. Jejich analýza potvrdila vysokou efektivitu…

Jestliže srovnáme tyto dva překlady s originálem, můžeme říci, že logický smysl má i věta, kde bylo užito pasivum. Avšak v daném odstavci překládaného textu se hovoří především o autorech, kteří provedli výpočty a následně i analýzu. Navíc je v originálním textu užita přechodníková konstrukce, kterou jsme sice rozvolnili a nahradili adjektivem, ale ve výchozím textu nás odkazuje na práci autorů. Ve větě následující: *Jejich analýza potvrdila…* je z prvního překladu zřejmé, že se jedná o analýzu autorů. Ve větě druhé nevíme, zda se jedná o analýzu autorů, nebo výsledků. Dále se z kontextu celého odstavce dozvíme, že se jedná o analýzu autorů. Domníváme se tedy, že z hlediska **aspektu adekvátnosti** a **ekvivalentnosti** bylo vhodné změnit pasivní konstrukci na aktivní.

Výše uvedenými způsoby jsme postupovali při překladu téměř celého textu. Snažili jsme se zachovat logickou strukturu, která mnohdy vyžadovala segmentaci textu a překlad nejprve po kratších úsecích a poté jako celku, abychom pochopili podstatu obsahu. Literatura o teoriích překladu nám může poskytnout jakýsi teoretický návod, avšak jak již bylo řečeno v úvodní kapitole, překladatelství je činnost individuální, a proto jsme názoru, že praktické zkušenosti nám pomohou najít nejvhodnější, námi přizpůsobenou metodu, jak teoretické poznatky aplikovat a využívat je v procesu překladu.

8 TEXT PŘEKLADU

NOVÉ TECHNOLOGIE A MATERIÁLY LEHKÉHO PRŮMYSLU[63]

Plazma jako pomocný prvek v procesech textilního a oděvního průmyslu

Určení a podmínky pro užívání výrobků jsou dány materiály, ze kterých jsou vyrobeny. Na světovém trhu je zastoupen široký sortiment přírodních a syntetických látek s různými spotřebitelskými vlastnostmi, pro technické nebo speciální určení, jako jsou například geotextilie a nanotextilie.

V oblasti produkce vláknitých textilních materiálů došlo v současnosti ke značným strukturním změnám, které rozšířily jejich možnosti využití v dalších průmyslových odvětvích. Velké množství látek je směsných, což znamená, že jsou složeny jak z přírodních, tak ze syntetických vláken. Takovou kombinací je možné sloučit výhody obou materiálů a vykompenzovat jejich nedostatky, jako je například hydrofobicita, hrubost, vysoká drolivost a vedení statické elektřiny.

V odborné technické literatuře se nachází velké množství publikací zabývajících se modifikací plazmy, jejím použitím pro vnější úpravu textilií a fyzikálně–chemickými procesy, které probíhají na jejich povrchu. Plazmové technologie mohou být použity k desorpci příměsí (očištění povrchu), vnější aktivaci (aktivní částice plazmy působí na textilii na úrovni vláken a výsledkem je hluboká modifikace povrchu), moření (za účelem zvýšení hrubosti), nanesení ochranného filmu (hydrofilního, hydrofobního/oleofobního).

V současné době, se mnoho odborných publikací zabývá plazmovou modifikací textilu s použitím studené plazmy. Je dáno, že plazmová modifikace způsobuje různé povrchové funkcionalizace (lepší smáčivost, absorpce barvy na textil, ohnivzdornost, odolnost vůči vodě, nemačkavost, odolnost vůči zplstění). Dosažení některé z těchto vlastností závisí na charakteru vlákna, prostředí, které je utvářeno plazmou, parametrech a délce zpracování. Plazmová modifikace v prostředí nepolymerizovaných plynů zabraňuje vytváření vedlejších produktů a srážení makromolekul na povrchu textilie. Úspěšně je prováděno i vštěpování polymeru ve vakuu. Například bavlněná příze se vštípeným polymerem 2hydroxylethylmethakrylát má daleko vyšší pevnost tahu než příze původní. Postřik neboli tzv. plazmování ultratenkými vrstvami může materiál obohatit o hydrofilní/hydrofobní vlastnosti v závislosti na monomeru.

[63] Vlastní překlad

Modifikovaná vlákna jsou přizpůsobována tak, aby výsledkem byly homogenní textilní materiály, ale také mohou být součástí směsných textilií, přičemž pomocí modifikace získávají potřebné vlastnosti, které přispívají k nahrazení kapalných metod ošetřování tkanin za suché a polosuché metody.

Plazmování při nízkém tlaku vzduchu vede k výsledkům, kterých není možno dosáhnout běžnými technologiemi a tím prodloužit účinnost výsledků, snížit náklady na výrobní proces, zregulovat znečišťování životního prostředí a spotřebu energie.

Zpracování textilního materiálu pomocí plazmy lze uskutečnit za různého tlaku (od vysokého vakua až po atmosférické), také při zvýšení tlaku se plazma mění z chladného, netermického výboje na horký, termický výboj. V souvislosti s tím se plazmování za nízkého tlaku používá nejčastěji v průmyslových oblastech, kde je plazma základním komponentem. V textilním průmyslu se také upřednostňuje proces při nízké teplotě. Kromě toho, zpracování ve vakuu může být prováděno pomocí různých plazmotvorných plynů (od inertních až po kyslíkové a jejich směsi), se kterými se pracuje lépe nežli se systémem atmosférického tlaku. Vysoké provozní a investiční náklady na vybavení vakua, neslučitelnost této technologie se sériovým zpracováním textilií ještě do nedávna omezovaly využití v textilním průmyslu.

Lidé zabývající se textilním průmyslem jeví značný zájem o využití ionizovaných plynů za atmosférickém tlaku. Při této metodě je možné textil sloučit se třemi druhy plazmy: korónový výboj, výboj s dielektrickou bariérou a doutnavý výboj, zatímco v režimu nízkého tlaku je možné použít jeden druh plazmy – doutnavý výboj.

Všechny textilní materiály (přírodní, syntetické) mohou být modifikovány atmosférickou plazmou. Nicméně zpracování v atmosféře s korónovým výbojem je nejméně účinné pro zlepšení smáčivosti a adhezi, a kromě toho se efekt plazmování po čase snižuje. Při modifikaci s nastavitelnou plynovou směsí rostou možnosti atmosférické plazmy. Výběr atmosférické plazmy bude určen požadavky na funkcionalizaci povrchu, technologií a komerčními ukazateli.

V současnosti představují značně velký zájem elektrické výboje při atmosférickém tlaku mezi tvrdými a tekutými elektrodami. Analýza literatury dokazuje, že elektrické výboje mezi tryskovou elektrolytickou katodou a pevnou anodou jsou prakticky neprobádány. Spolu s tím byly provedeny výzkumy na experimentální bázi zkoumáním vlivu elektrického výboje na hydrofilnost skrze modul polyethylenových

vláken (podnik v Číně). Získané údaje potvrzují, že při režimu zpracování: napětí U=2kV, délka zpracování t=1 s, objem elektrolytu V=10 l, kapilarita vláken se mění od 0 do 72 mm. Tyto výsledky vedou k závěru o perspektivnosti modifikace materiálů zkoumaným způsobem zpracování v podmínkách atmosférického tlaku.

Teoretický základ modifikace netkaných materiálů vysokofrekvenční plazmou za sníženého tlaku

Efektivním způsobem modifikace různých materiálů, především kůže, kožešin a plátna, je opracování v nerovnovážném stavu vysokofrekvenčního objemu výboje plazmy a sníženého tlaku. Působení plazmy umožňuje obohatit produkty z kůže a kožešin o hydrofilní nebo hydrofobní vlastnosti, zlepšit fyzikálně-chemické vlastnosti, technologické a produkční charakteristiky. Široký rozsah různých druhů modifikací je zabezpečován vlastnostmi vzájemného působení vysokofrekvenční plazmy sníženého tlaku s materiálem. Výzkumy zaměřené na působení plazmy na netkané materiály, které jsou na bázi přírodních polymerů (obuvnická a technická lepenka, plst) dokázaly, že změna jejich vlastností nemůže být vždy popsána již známým způsobem. To souvisí se strukturou netkaných materiálů, protože je daleko složitější než struktura dříve zkoumaných kapilárně-porézních materiálů lehkého průmyslu, neboť se na víceúrovňovou strukturu váže ještě jedna strukturní úroveň, a to materiál jako celek.

Vypracovaný fyzikální model umožnil zformulovat vědeckou tezi o základním mechanismu plazmové modifikace netkaných materiálů na základě odpadu z kožedělného a kožešinového průmyslu. Fyzikální model spočívá v následujícím. V důsledku vysoké pohyblivosti elektronů ve srovnání s ionty, vzorek netkaného materiálu, umístěný do vysokofrekvenční plazmy při sníženém tlaku, získává záporný náboj a díky kmitání elektronového plynu v okolí vzorku vzniká vrstva kladného náboje o tloušťce 1,5 – 2 cm. Ionty plazmy se zrychlují v elektrickém poli kladného náboje do energie 70-100 eV a odstřelují povrch vzorku.

Netkané materiály mají rozvitou porézní a kapilární strukturu. Proto, na rozdíl od zpracování materiálů s kompaktní strukturou, elektronové ionty plazmy pronikají do jejich značné hloubky a současně vytvářejí vrstvu objemového (prostorového) záporného náboje. Ionty, které předávají svoji kinetickou energii a rekombinační energii molekulám materiálu, modifikují vlastnosti povrchových vrstev vzorku.

V důsledku kmitání elektronového plynu, který má stejnou tloušťku jako vrstva kladného náboje spolu s potenciály vrstvy kladného náboje a protikladnými stranami vzorku vzájemně oscilují v protifázi. K tomuto účinku se váže kolísání hustoty prostorového náboje z následujících příčin. Proud iontů na povrchu vzorku je prakticky stabilní, neboť těžké ionty nemohou reagovat s vysokofrekvenčním kmitáním pole a pohybují se v stálém poli kladného náboje. Elektrony padají dovnitř netkaného materiálu pouze v periodě kmitání vysokofrekvenčního elektromagnetického pole, když vektor napětí elektrického pole je namířen od vzorku.

Kmitání potenciálů vrstev kladného náboje z protikladných stran vzorku netkaného materiálu spolu s kmitáním prostorového náboje jsou příčinou vzniku vysokofrekvenčního elektrického pole o napětí ~105-106 $V \cdot m^{-1}$. Přírodní biopolymery (keratin, kolagen a celulóza), které jsou základními prvky plsti nebo lepenky, polarizují v tomto elektrickém poli. V důsledku menší energie ionizace polymerů a malé pracovní funkci elektronů, ve vnitřních prostorách mezi vlákny vlny v plsti, fragmentech kůže, kraft-celulóze v kartonech a také v makro-, mikro – a nano pórech těchto materiálů, vznikají elektrické výboje.

Nabité částice, které se objevují v důsledku výbojů ve volných vnitřních prostorách netkaných materiálů, mění své uskupení ve vnitřním povrchu a uvolňují energii při rekombinaci od 12,1 do 20,2 eV, v závislosti na druhu iontů. Snižování kinetické energie nabitých částic v povrchových vrstvách netkaných materiálů a uvolnění energie při rekombinaci na povrchu jak vnitřním, tak vnějším zapříčiňují rozvázání slabých, příčných vodíkových vazeb a vazeb tvořených Van der Waalsovými silami, přizpůsobení polymerových řetězů, změnu uspořádání jak v makromolekulách kolagenu a celulózy, tak i v nadmolekulárních strukturách, v jejichž důsledku dochází k celkové změně charakteristik materiálu, a to jak fyzikálně-mechanické, tak i funkční.

Po vzoru fyzikálního modelu jsou vypracovány vědecko-technické základy pro získání netkaných materiálů na základě odpadu kožedělného a kožešnického průmyslu, modifikovaných nerovnovážnou plazmou za nízké teploty, díky tomu je možné předpovídat funkční a fyzikálně-chemické vlastnosti materiálu, nezávisle na struktuře materiálu a třídy složení, které jsou součástí netkaného materiálu, a také určují způsob plazmové modifikace k dosažení zadaných parametrů pro vlastnosti netkaného materiálu.

Hodnocení ekonomické efektivity práce obuvnických podniků s cílem odvrácení bankrotu

Finanční blahobyt a stabilita podniku v mnohém závisí na získávání finančních prostředků, které zabezpečují pokrytí jeho povinností. Nedostatek minimálních potřebných rezerv finančních prostředků může poukazovat na finanční problémy. Na druhou stranu ale i nadbytek finančních prostředků může být známkou toho, že je podnik ztrátový. Příčina ztrát může být spojena jak s inflací a znehodnocením měny, tak i s promarněnou příležitostí výhodného investování a získání doplňujícího příjmu. V každém případě zejména analýza peněžních toků pomáhá určit reálný finanční stav podniku.

Peněžní tok – je rozdíl mezi příjmy a výdaji finančních prostředků podniku za určitý čas. Charakterizuje úroveň samofinancování podniku, jeho finanční sílu, finanční potenciál a ziskovost.

Efektivní nakládání s peněžními toky zvyšuje stupeň finanční a průmyslové pružnosti podniku, díky němuž dochází:

- ke zlepšení operativního řízení, zejména v oblasti rovnováhy mezi příjmy a výdaji finančních prostředků

- zvětšení objemu prodeje a optimalizaci nákladů díky vysoké možnosti řízení zdrojů podniku

- zvýšení efektivity při řízení dluhových závazků a nákladů na jejich služby, zlepšení podmínek při jednání s věřiteli a dodavateli

- vytvoření spolehlivého základu pro zhodnocení efektivity práce každého oddělení podniku a jeho celkového finančního stavu

- zvýšení likvidity podniku

Jestliže nebude vyrobená obuv zcela prodávána, podnik ztrácí část zisku, který je nezbytný pro další rozvoj průmyslu. Aby byly sníženy ztráty, výrobce musí mít každodenní hlášení o realizaci produkce a včas řešit změny cen konkrétních modelů obuvi.

Ve výrobě se podařilo navrhnout mechanismus, který umožňuje předpokládat zisk peněžních toků z provozní činnosti. Tento program je nezbytný pro manažery prodeje nebo pro marketéry, kteří kontrolují proces prodeje konkrétního vyráběného modelu. Výsledkem předloženého výpočtu je čistý zisk z provozní činnosti. Pokles prodeje vede k poklesu peněžního toku a vyžaduje snížení prodejní ceny výrobku, za účelem zvýšení objemu prodeje. Jestliže tato situace nevede ke zvýšení finančního toku, zůstává otázkou, zda je výhodné dále tento model vyrábět.

Například, během roku podnik vyrábí 327903 páru bot. Při 100 % prodeji dané produkce podnik utrží 392202,1 tisíc rublů. Nicméně, tato situace nenastane pokaždé.

Například, při výrobě podzimních polobotek ve výši 80 % z celkového objemu podniku, zisk se zmenšuje o 43,15 % a tvoří celkem 1178 tisíc rublů. Výroba obuvi, která je menší než 47,4 % celkového objemu výroby podniku přináší ztráty. V důsledku nedostatku finančních prostředků je nutné snížit objem výroby, oddálit vyplácení mezd pracujícím, za což nesou v současné době zodpovědnost, někdy dokonce i trestní zodpovědnost ředitelé podniků. Pokud nastane taková situace, je nutné využít vypůjčené finanční prostředky na pokrytí nákladů a následné uvolnění produkce, což je v daný moment spojeno s určitými problémy: značně velká procenta za půjčku (až 18 %), zkrácení lhůty splatnosti půjčky atd., které jsou důsledkem ještě většího zvýšení výrobních nákladů.

Podniky zaměřené na výrobu obuvi se musí orientovat jak na vnější (spotřebitelské společnosti, konkurence, tržní odhad a další), tak na vnitřní faktory jako například objem prodeje, rentabilnost, uhrazení základních výdajů a další. Nicméně je však nemožné vzít v úvahu a zajistit všechny situace, které mohou nastat při prodeji obuvi, což znamená, že některé modely obuvi nejsou v daný moment žádány. V tomto případě se musí projevit druhá, obvykle reklamní strana marketingu: jestliže je obuv již vyrobená, nehledě na požadavky trhu, je nezbytně nutné ji prodat. Za účelem reakce na nižší ceny konkurence, je nezbytné zregulovat dostatečně velké zásoby, zbavit se poškozené, defektní obuvi, likvidovat zbytky, získat více spotřebitelů, stimulovat spotřebu obuvi tím, že využijeme slevy pro spotřebitele. Existuje okolo dvaceti různých druhů slev, ale co se týče obuvi, jsou nejrozšířenějšími druhy slev ty, které jsou využívány na odlišných úrovních podniku, prodejních organizacích, obchodování. Kromě využívání slev může podnik iniciativně snížit ceny při odlehčení výrobní

kapacity, zmenšení podílu na trhu pod tlakem konkurence ze strany konkurenčního podniku atd. V tomto případě se podnik stará o své náklady, rozvíjí opatření pro jejich snížení pomocí zlepšování zařízení a technologií, zavedením nových druhů materiálů do výroby, stabilního zvýšení kvality výrobní produkce. Na to je potřeba, aby měl podnik velké finanční náklady, ale i přesto způsobuje zvýšení konkurenceschopnosti různých druhů výrobků z kůže a podniku jako celku. Kromě toho, čím větší je množství vyráběné obuvi, tím více se snižují náklady na výrobu, což způsobuje snížení cen, a hlavně vytváří podmínky pro regulaci trhu, které by byly neporazitelné před druhými podniky-konkurenty a u spotřebitelů by vyvolaly kladnou reakci na výrobky obuvních podniků, které se nacházejí v regionech Jižního federálního okruhu a Severokavkazského federálního okruhu.

Současná politika sortimentu vytvořená konkurenceschopnou pánskou, dámskou a dětskou obuví s ohledem na faktory, které ovlivňují požadavky spotřebitele: odpovídají základním tendencím módy, ekonomickým, sociálním a klimatickým charakteristikám regionů Jižního federálního okruhu a Severokavkazského federálního okruhu, jejichž výroba využívá současné inovativní technologické procesy, a také pro uspokojení poptávky elitního spotřebitele je to výroba, která zahrnuje ruční práci. Tyto faktory vytváří základ pro uspokojení poptávky obuvi pro kupující v těchto regionech.

Některé aspekty pro zvýšení konkurenceschopnosti podniků s obuví

V tomto ohledu problém konkurenceschopnosti domácí obuvi potřebuje vypracování koncepčních osnov teoreticko-metodických a praktických doporučení, která jsou adekvátní k nadcházejícím změnám v organizačně-ekonomickém mechanismu fungování komplexního průmyslu země.

V současných podmínkách tržních vztahů, konkurenčního prostředí a bezprostředního působení ruských a zahraničních výrobců se řeší problém spojením státních a tržních mechanismů spravované konkurenceschopností, což je strategickým zdrojem ekonomiky regionu Jižního a Severokavkazského federálního okruhu. Ve světové ekonomice zaujala místo cenové konkurenceschopnosti schopnost konkurenční úrovně kvality, která zvyšuje svoji aktuálnost se vstupem Ruska do WTO. Zvyšování faktoru kvality je důsledkem činnosti strategie konkurenčního boje na světových trzích výroby domácí obuvi dlouhodobou tendencí. Zejména aktuální je úkol zvýšení konkurenceschopnosti pro podniky s obuví, které pod vlivem vnějších faktorů (zesílení

konkurence v důsledku globalizace, světová ekonomická krize) a vnitřních faktorů (neefektivní management) ztratily své konkurenční postavení na domácím a zahraničním trhu. Jako reakce na negativní procesy ve vnějším prostředí jsou posilovány procesy regionalizace a vytváření různých řetězových struktur, jako například svaz výrobců a státu. Práce je zaměřena na řešení aktuálního problému, vypracování inovačních technologických procesů výroby obuvi v podnicích, které se nacházejí v regionech Jižního a Severokavkazského federálního okruhu.

Byl vypracován software pro vytvoření technologického procesu sestavování obuvi a stanoveny jednotkové náklady, představující součet běžných nákladů (výrobní náklady) a kapitálových investic, které jsou měřeny pomocí normativního koeficientu efektivity s ohledem na výrobní program. Provedeny byly softwarové výpočty statistických parametrů technologického procesu sestavování obuvi v různých formách organizace výroby. Vypracovaný software pro kalkulaci finančních příjmů z operativní činnosti podniků s obuví na základě hodnocení stupně plnění, dynamiky výroby a prodeje výrobků, určení vlivu faktorů, které mění veličiny těchto ukazatelů, identifikace vnitřních ekonomických rezerv a vypracování situací pro jejich osvojení, které jsou směřovány na zrychlení obratu výrobků a zmenšení ztrát, garantují podnikům získání stabilních technicko-hospodářských ukazatelů, které je chrání před bankrotem.

Pro výběr optimálního objemu byl autory vyvinut software, který umožňuje výrobcům na základě inovativního technologického procesu za použití univerzálního a multifunkčního vybavení vyrábět veškerý sortiment obuvi s minimálními, středními a maximálními náklady, což vytváří základ pro změnu tržního výklenku postupným zvyšováním podílu domácích komponentů ve výrobě kožených výrobků s výrazným snížením nákladů na jejich výrobu. Přitom množství kritérií ve vytvořené selekci optimálního objemu za formování algoritmu byla odůvodněně vybrána ta kritéria, která vykazovala největší vliv na celkové náklady hotových výrobků, a to zejména:

- koeficient náročnosti práce, %
- produktivita práce jednoho pracujícího, páru
- ztráty mezd na jednotku produkce, rub.
- jednotné náklady na 100 párů obuvi, rub.

Podle našeho názoru jsou z těchto čtyř kritérií základními produktivita práce jednoho pracujícího a jednotné náklady.

Produktivita práce jednoho pracujícího je nejdůležitější pracovní ukazatel. Na úrovni a dynamice produktivity práce závisí ve větší nebo menší míře všechny základní ukazatelé efektivity výroby a pracovní ukazatelé: výroba, počet zaměstnanců, mzdové výdaje, výše mzdy za práci atd.

Při zvýšení efektivity práce má v prvé řadě největší význam zavedení nové techniky a technologie, rozsáhlá mechanizace náročných prací, automatizace výrobních procesů, zvýšení kvalifikace pracovníků, kteří se účastní zejména zavedení inovativních technologických procesů na základě univerzálního a multifunkčního zařízení.

Jednotné náklady jsou ukazatelem srovnatelné ekonomické efektivity kapitálových investic, který je aplikovaný při výběru nejlepší varianty pro řešení technologických úkolů.

Při srovnání možných variant řešení jakéhokoliv zadání racionalizačních návrhů, technického vylepšení, různé způsoby zvýšení kvality výroby, je za nejlepší variantu považována ta, které vyžaduje nejméně výsledných nákladů.

Výsledné náklady – hodnota běžných výdajů, které se podílejí na nákladech produkce, výše jednorázových kapitálových investic, jejichž srovnatelnost s běžnými výdaji je určována pomocí jejich násobení s normativním koeficientem efektivity kapitálových investic. Uvedeny jsou výpočty optimálního objemu o rozsahu od 300 do 900 párů pánské a dámské obuvi veškerého sortimentu. Analýza daných charakteristik třech druhů zadaného technologického procesu při výrobě veškerého sortimentu obuvi potvrdila efektivitu softwaru pro zhodnocení vytvořeného inovativního technologického procesu s využitím univerzálního a multifunkčního zařízení. Takže při diapazóně v mezích 300-900 párů obuvi je dle zadaných kritérií nejlepší objem výroby 889 párů mužské a 847 párů dámské obuvi. Jestliže normativní ukazatele výrobních prostorů, předložené krajskými a městskými úřady Jižního a Severokavkazského okruhu neumožnují vyrábět vypočítaný objem výroby, je vybrána varianta optimálního objemu, která je přijatelná. Například objem výroby o 556 párech bot, jenž odpovídá normativním ukazatelům výrobních prostor a je charakterizován nejlepšími hodnotami daných kritérií, které vytváří výrobní náklady veškerého sortimentu obuvi. Autory byly vypracovány volné technologické procesy jak na sestavování polotovarů, tak na kompletaci obuvi, které odpovídají 12 modelům pánské a 12 modelům dámské obuvi.

Zhodnocení efektivity výrobní činnosti podniků s obuví

V současné světové ekonomice je charakter nové konkurence podmíněn procesy globalizace, které kladou na výrobce vysoké nároky ke zvýšení konkurenceschopnosti zboží a podniků. Zvýšení konkurenceschopnosti podniků a odvětví je jedním z nejdůležitějších směrů reálného ekonomického růstu jak v Rusku, tak i v regionech Jižního a Severokavkazského federálního okruhu, což je zaneseno do programového dokumentu, a to především ve strategii rozvoje lehkého průmyslu Ruska na období do roku 2020.

Situace lehkého průmyslu v Rusku je osobité, palčivé téma. V jakém stavu a jakou perspektivu má dnes dané odvětví v Rusku? V dnešní době celkový objem trhu produkce lehkého a textilního průmyslu zaujímá druhé místo hned po trhu s potravinami. V ročním vyčíslení je to více než 2,5 trilionu rublů, což představuje značnou část HDP země. Jestliže jej srovnáme s druhými odvětvími, tak čtyřnásobně převyšuje trh spotřební elektroniky a farmaceutický trh, dvojnásobně převyšuje automobilový trh, a to nemluvě o dalších odvětvích. Důležité je, že dané odvětví se odlišuje vysokou rychlostí kapitálového obratu, což se kladně odráží na jeho investiční atraktivitě. Kromě toho, lehký průmysl je nedílnou součástí rozvoje regionální ekonomiky, významně přispívá k vytváření nových pracovních míst, v prvé řadě ve sféře malého a středního byznysu. Podniková odvětví se nacházejí v 72 regionech naší země. V tomto odvětví existuje několik tisíc podniků a sdružení. Přitom je téměř 70 % podniků pro své regiony klíčových. V celkovém složení pracuje v podnicích okolo 400 tisíc lidí, 75 % z nich jsou ženy. Z tohoto důvodu je rozvoj lehkého průmyslu nejdůležitějším úkolem jak z ekonomického, tak sociálního hlediska.

Pro zhodnocení efektivity průmyslové činnosti obuvnického podniku, je nezbytná analýza ročních výsledků práce podniku ve výrobě pánského, dámského a dětského sortimentu obuvi, což je celkový výběr sortimentu, pro vhodné přijetí efektivního opatření.

Například 60 % prodej obuvi přináší podniku nevýznamný příjem. Většinou se tohoto příjmu dosahuje výrobou pánské obuvi, jelikož jsou v dámském sortimentu při dané hodnotě pozorovány ztráty. Další snížení objemů prodeje přivede k růstu ztrát. Pro řešení daného problému jsou důležité podmínky prodeje obuvi v určitém časovém

období, ale také objem prodeje větší než 50 %. Při vzniku takové situace je nutné investovat vypůjčené finanční prostředky do pokrytí nákladů a následné výroby.

Autoři uvedli souhrnné výsledky kalkulace veškerého sortimentu obuvi, koncentrované pouze na zisky a ztráty při různých objemech prodeje za měsíc. Jejich analýza potvrdila vysokou efektivitu vypracovaného softwaru, který slouží pro analýzu výsledků práce obuvnických podniků v závislosti na zvyšování peněžního toku při sledování prodeje obuvi v průběhu každého měsíce a jeho činnost, za vzniku reálného obrazu ekonomické činnosti podniku. Kromě toho autoři s pomocí stejného softwaru demonstrovali vliv příjmu peněžního toku při sledování prodeje pouze určitého druhu obuvi v průběhu každého měsíce. Získané výsledky znovu potvrdily vysokou efektivitu aplikace softwaru vypracovaného autory při kontrole finančního stavu podniku za účelem garance jeho stability a získání vysokých technicko-hospodářských ukazatelů, zabezpečení jejich výrobkům konkurenceschopnost a návaznost na vnitřní trh s nestabilním růstem.

Nejčastěji podniky realizují prodej obuvi skrze obchody s platbou po prodeji. Uzavírají smlouvu s obchody s danými termíny převodu částky na účet výrobce. V případě, jestliže je obuv poptávána a je zcela prodávána, podnik včas dostane peníze, které jsou nezbytné pro vyplacení mezd, nákup provozních prostředků a další výdaje na zabezpečení rozvoje výroby.

Navržená politika sortimentu pro zformování konkurenceschopné pánské, dámské a dětské obuvi s ohledem na faktory, které ovlivňují poptávku spotřebitele: způsobilost k základním módním tendencím, ekonomické, sociální a klimatické charakteristiky regionů Jižního a Severokavkazského federálního okruhu, jejichž průmysl, za použití současných inovativních technologických procesů a také za účelem uspokojení poptávky elitního spotřebitele, který vyžaduje ručně vyrobené zboží, vytváří základ pro uspokojení poptávky na obuv pro kupující v těchto regionech.

Způsoby (postupy) regionálního rozvoje obuvnických podniků v regionech Jižního a Severokavkazského federálního okruhu

V podmínkách geoekonomické konkurence vstupují regiony do konkurenčního boje o investice, politický vliv, vnější vztahy, vlastnictví, komoditní a finanční toky. Vynesení správních center podniků, komoditně-finančních toků a vlastnických toků za hranice administrativních regionů vypovídá o nárůstu nové regionalizace Ruska, teď už

nejen na administrativní, ale i na kulturní a ekonomické úrovni. Regionální politika přestává být pouze politikou, která kompenzuje objektivní teritoriální disproporce. Čím dál tím více se začíná orientovat na osvojení perspektivních hospodářsko-ekonomických uspořádání, zavedení nových druhů provozů, formování současných infrastruktur, změny teritoriální struktury hospodářství a systému osídlení.

V období globalizace mají často pevné konkurenční výhody obzvláště domácí, lokální charakter. Standardní faktory výroby, informace a technologie jsou lehce dostupné. Nicméně, konkurenční výhody vyššího stupně jsou stále teritoriálně ohraničeny, neboť regiony mají své charakteristiky, které mají vliv na úroveň jejich ekonomického růstu, ležící mimo oblasti činitelů výroby. Atributy takového druhu mají vzájemný a vzájemně se doplňující charakter. Zejména proto je konkurenční úspěch výsledkem spojení unikátního sociálně-ekonomického prostředí v regionu s konkurenční výhodou odvětví. Regionální rozdíly jsou velmi důležité a často mají charakteristický význam pro konkrétní výhody.

Tyto atributy předurčují nezbytnosti řešení problému stabilního regionálního rozvoje z pozice klastrového přístupu s jeho vlastním pojmovým aparátem, nástroji a logikou, který umožňuje souborně sladit konkrétní potenciál regionu s formováním strategie pro jeho stabilní rozvoj v nynějších podmínkách. Aktivizace strukturních změn je nejvíce doprovázena pojmem teritoriální koncepce ekonomické činnosti. V současnosti se to projevuje ve vytváření klastrů – nových podnikatelských struktur, které jsou orientovány na rozvoj regionů.

Klastrová koncepce představuje novou možnost ve vedení národní ekonomiky a také poukazuje na nové role podniků, vlád a jiných organizací, které směřují ke zvýšení konkurenceschopnosti.

Podle teorie je klastr nebo průmyslová společnost skupina, která geograficky odpovídá vzájemnému propojení podniků a s nimi spojené organizace dané sféry, které jsou charakterizovány pospolitostí činnosti a vzájemného doplňování.

Klastr je složen ze tří základních prvků, které jsou navzájem úzce propojené a obzvláště důležité pro jeho konkurenceschopnost. Především jsou to klíčové neboli mateřské firmy, které vystupují jako lídři a zabezpečují ekonomický úspěch celého klastru, jejichž iniciativa je počátkem pro formování procesu a strategie, která určuje chování všech firem a organizací v něm. Jestliže jsou tyto podniky konkurenceschopné,

tak jsou zpravidla závislé na řetězci dodavatelů a jejich kvalitě, což ovlivňuje prosperitu celého klastru.

A třetí, také důležitý faktor, je byznys a jeho podmínky (technologie, informační a lidské zdroje, administrativní a jiné infrastruktury, současná hospodářská politika vlády). Vnitřní konkurenceschopnost podniků a klastru jako celku závisí nejen na jejich síle, ale také na velkém množství vnějších vlivů: na dostupnosti kvalitních lidských zdrojů, tržních kapitálech, úrovních sociálně-hospodářského rozvoje regionu a na výzkumné infrastruktuře, která se odvíjí od institucionalizace regionálního hospodářství.

A tudíž je uváděno, že klastry jsou skupiny geograficky zkoncentrovaných, navzájem propojených podniků a s nimi související organizace (dodavatelé, infrastruktury, výzkumné a vzdělávací instituty), specializující se v určité oblastní činnosti svázanou společnými technologiemi a schopnostmi, které se navzájem doplňují a posilují konkurenční výhody jednotlivých podniků a klastru jako celku.

Z výše uvedeného vyplývá závěr, který je vždy pro klastr důležitý. Je nutné, aby byla realizována zásada blízkého umístění strukturních celků (poloha a geografická koncentrace), organizace řetězců a specializace na principu inovací. Toto jsou tři charakteristické znaky klastru, které jsou základem pro vytvoření principů, jeho realizaci a rozvoj, a také podmínky existence v územně lokalizovaných systémech. „Daný princip je založen s ohledem na kladné synergické efekty regionální aglomerace, tj. důvěra spotřebitele a výrobce, řetězové efekty, difúze znalostí a dovedností na úkor migrace personálu a alokaci podnikání“. Pro vznik klastru v regionu je potřeba, aby všechny faktory jeho efektivního fungování byly v souladu s faktory konkurenceschopného klastru podle modelu M. Portera, s návazností na determinanty regionální konkurenceschopnosti klastru.

Klastr vytváří výsledek měřítka výroby s jádrem ve formě inovativního klastru, kterému slouží jedna z firem pro výrobu určitého druhu produktu nebo služby. V širším smyslu klastrová teorie představuje nový způsob zabezpečující doplňkové možnosti strukturování a chápání regionální ekonomiky, organizace teorie a praxe regionálního rozvoje a také formování odpovídající hospodářské politiky. Klastry zrcadlí proces reálného vzniku blahobytu nejen všech účastníků, ale i společnosti, teritoria a socia, ve kterém klastry působí. Vytváří tak silnější konkurenceschopnost regionu a účinnější konkurenci.

Podniky spojené v klastr jsou charakteristickým subjektem trhu, proto hodnocení účinnosti provozu klastru může být prováděno dvěma způsoby: klastr jako subjekt trhu a jednotlivý podnik, který je jeho součástí. Úspěšný rozvoj klastru určuje zvýšení konkurenceschopnosti regionů, zvyšuje tempo růstu hrubého regionálního produktu, růst podílu regionů v celkové hodnotě HDP státu. Kromě toho efektivní chod klastru zabezpečuje zachování a vytvoření nových pracovních pozic, což rozšiřuje daňový základ a snižuje podpory v nezaměstnanosti. Vysoká účinnost klastru zvyšuje inovativní a investiční hodnocení regionů. Z hlediska klastru jako subjekt trhu, účinnost jeho provozu může být hodnocena ukazateli samotného klastru: ziskovost, citlivost na inovace, finanční toky atp.

Efektivní rozvoj a chod klastru má vliv na rozvoj regionů Jižního a Severokavkazského federálního okruhu v následujících směrech:

- plnění projektů a programů, které zabezpečují růst konkurenceschopnosti regionů.

- vytvoření podmínek pro rozvoj regionů jako celku a realizaci konkurenčních výhod na domácím i zahraničním trhu.

Každý z uvedených směrů pro rozvoj regionu je realizován celou řadou aspektů, které využívají finanční, daňové a celní, infrastrukturní a jiné zdroje regionů.

Regionálními a obecními orgány vlády jsou vypracovány dlouhodobé cílové programy na rozvoj subjektů malého a středního podnikání v letech 2009-2020, včetně výroby obuvi.

Základním cílem programu je zvýšení úloh malého a středního podnikání pro zlepšení životních podmínek obyvatel v regionech Jižního a Severokavkazského federálního okruhu.

O některých možnostech, jak vrátit domácímu obuvnickému průmyslu jeho ztracené postavení

Situace lehkého průmyslu v Rusku je osobité, palčivé téma. V jakém stavu a jakou perspektivu má dnes dané odvětví v Rusku? V dnešní době celkový objem trhu produkce lehkého a textilního průmyslu zaujímá druhé místo hned po trhu s potravinami.

V ročním vyčíslení je to více než 2,5 trilionu rublů, což představuje značnou část HDP země. Jestliže jej srovnáme s druhými odvětvími, tak čtyřnásobně převyšuje trh spotřební elektroniky a farmaceutický trh, dvojnásobně převyšuje automobilový trh, a to nemluvě o dalších odvětvích. Důležité je, že dané odvětví se odlišuje vysokou rychlostí kapitálového obratu, což se kladně odráží na jeho investiční atraktivitě. Kromě toho, lehký průmysl je nedílnou součástí rozvoje regionální ekonomiky, významně přispívá ve vytváření nových pracovních míst, v prvé řadě ve sféře malého a středního byznysu. Podniková odvětví se nacházejí v 72 regionech naší země. Existuje několik tisíc podniků a sdružení v tomto odvětví. Přitom je téměř 70 % podniků pro své regiony klíčových. V celkovém složení pracuje v podnicích okolo 400 tisíc lidí, 75 % z nich jsou ženy. Z tohoto důvodu je rozvoj lehkého průmyslu nejdůležitějším úkolem jak z ekonomického, tak sociálního hlediska.

Samozřejmě, že rozvoj odvětví včetně jeho technologické modernizace je úkolem soukromého podnikání. Stát nemá právo dotovat neefektivního investora. Ale pro ty, kteří podstoupili modernizaci, bude ministerstvo rozvíjet vytvořené instrumenty a předkládat nové pro získání investorů. Zejména v současnosti je vypracovávána otázka zvýšení úvěru dotací na technické vybavení na 90 % od refinanční sazby a rozšíření působnosti dotací na stavbu nových podniků. Přitom již dávno Ministerstvo průmyslu a obchodu hledali spolu s Ministerstvem financí nástroje, kterými by pomáhali podnikům lehkého a textilního průmyslu získávat od vlády podporu pro garantování rychlejšího zavedení současné high-tech výroby.

V současnosti tato ministerstva řeší nejvážnější problém, a to padělky. Letos v říjnu bylo pod záštitou předsedy vlády zorganizováno Fórum Atikontrafakt. Toto fórum bude organizováno každý rok a ten příští se bude v rámci celní unie konat v Kazachstánu. Podíl produkce ruských podniků na domácím trhu nepřevyšuje 25 %. Přitom je podíl legálního importu okolo 40 %, což odpovídá tomu, že na nelegálně přivezenou a vyrobenou produkci v Ruské federaci připadá do nynějška více než 35 %. Jelikož jde o velký objem, je vytěsnění nelegální produkce z trhu hlavní rezervou pro rozvoj průmyslu. Pokud je na trhu taková situace, nelze adekvátně hovořit o konkurenceschopnosti ruského výrobce, neboť jsou podmínky konkurence příliš zkresleny nezákonnou produkcí.

Jiným tématem je fungování odvětví v rámci Jednotného ekonomického prostoru. Vytvoření Euroasijské ekonomické komise poskytuje možnost využívat jedinečné výhody každého státu, který se účastní tohoto integračního procesu. V současnosti je v rámci Euroasijské ekonomické komise předložen návrh společného programu rozvoje lehkého průmyslu v Rusku, Bělorusku a Kazachstánu.

Finanční blahobyt a stabilita podniku v mnohém závisí na peněžním toku, který zabezpečuje pokrytí jeho povinností. Nedostatek minimálních potřebných rezerv finančních prostředků, může poukazovat na finanční problémy. Na druhou stranu i nadbytek finančních prostředků může být známkou toho, že je podnik ztrátový. Příčina těchto ztrát může být spojena jak s inflací a znehodnocováním měny, tak i se zanedbáním možnosti jejich výhodného investování a získání dodatečného příjmu. V jakémkoliv případě zejména analýza peněžních toků umožňuje určit reálný ekonomický stav obuvnických podniků v regionech Jižního a Severokavkazského federálního okruhu.

Jestliže nebude vyrobená obuv prodávána úplně, tak podnik ztrácí část zisku, který je nepostradatelný pro další rozvoj výroby. Pro snížení úbytků musí mít výrobce každodenní hlášení o prodeji vyrobeného zboží a včas řešit změny cen konkrétních modelů obuvi.

V článku je analyzována možnost využití vyvinutého softwaru, který dokáže vypočítat příjmy finančních prostředků z operativní činnosti. Tento program je nezbytný pro manažera prodeje nebo marketingového specialistu, který kontroluje prodejní proces konkrétního vyráběného modelu. Výsledkem přeloženého výpočtu je čistý příjem z operativní činnosti. Regulace objemu prodeje vede ke snížení finančního toku a vyžaduje snížení výrobní ceny zboží za účelem zvýšení objemu prodeje. Jestliže taková situace nevede ke zvýšení finančního toku, vyvstává otázka o vhodnosti další výroby tohoto modelu.

Pro daný výpočet je důležitá diferenciace údajů, které se na kalkulaci podílejí. Pro výpočet celkových nákladů konkrétního vyráběného modelu jsou výchozími údaji stálé a proměnné náklady, které závisí na průmyslovém vybavení, složení základních a pomocných materiálů, počtu zaměstnanců a další. V procesu sledování prodeje konkrétního modelu zůstávají tyto údaje neměnné. Pro jiný druh modelu se údaje upravují.

Výpočet také sdružuje údaje, které nezávisí na modelu a jsou jedenkrát vnášeny do výpočetní tabulky. Jsou barevně označeny. Výpočetní vzorce jsou také barevně označeny a jejich přepočet je realizován automaticky při změně základních údajů. Základními výchozími údaji, které jsou využívány v procesu monitoringu, jsou výrobní cena za jednotku produkce a objem prodeje.

Takovým způsobem může být realizován výpočet každý den, nebo ve vybraném časovém období, přičemž jsou zadávány pouze objem prodeje a cena jednotky zboží za určitou dobu, za účelem získání nárůstku peněžního toku za toto období.

Pro zhodnocení efektivity výrobní činnosti obuvnického podniku je nezbytné analyzovat roční výsledky práce podniku ve výrobě pánského, dámského a dětského sortimentu obuvi, to znamená veškerého sortimentu.

Stav a perspektivy tuzemského textilního průmyslu

Tuzemský lehký průmysl má velké množství odvětví. Jedním z největších, z hlediska množství konečné produkce, je textilní odvětví, které činí 45 % neboli 1,67 miliard dolarů. Textilní odvětví (zejména výroba látek) má ve srovnání s jinými odvětvími lehkého průmyslu dobrou pozici. SSSR ponechalo jako dědictví pro současné Rusko největší tkalcovské velmoci bývalého sovětského svazu. Moderní spotřebitelé jsou náročnější z hlediska kvality, životnosti, materiálu a ceny nabízené produkce. Aby byl potenciálním kupcem vybrán vhodný výrobce, je nezbytné realizovat zkrácenou, ale srozumitelnou a obsáhlou analýzu textilního trhu ruských a zahraničních výrobců. Často se setkáváme s názorem, že co je ruské, to je nekvalitní. Abychom tento názor vyvrátili je třeba, aby byly ruské textilní podniky vytrvalé a odolné. Bohužel jen malé množství podniků nepodlehne tlaku zahraničních výrobců, kteří mají daleko vyšší indikátory kvality a popularitu.

Snížení objemu produkce jako celku je podmíněno následujícími faktory:

1. tuzemský spotřebitel, spolu s růstem blahobytu, upřednostňuje především zahraniční výrobce.
2. dovoz zboží asijskými výrobci textilu nepřiměřeně roste (ceny za určité výrobky lákají spotřebitele s daleko nižším příjmem)
3. nákup surovin u zahraničních států, neboť textilní výroba tuzemského výrobce je mnohokrát dražší než ta importovaná a vyvolává nedůvěru u spotřebitelů

V období od roku 2010 do roku 2012 byl zisk jednotlivých států v ruském importu textilních polotovarů a hotových výrobků v procentuální hodnotě (podle údajů ruského Svazu podnikatelů v textilním a lehkém průmyslu) vypadala takto: na Čínskou lidovou republiku a státy jihovýchodní Asie připadlo 40 %, na Turecko 20 %, státy jižní Asie 17 %, státy bývalého Sovětského svazu 14 %, jiné státy 9 %. Na domácím textilním trhu je mnoho podniků, dokonce i ilegálních, trh je rozdělen, což znamená, že je v každém regionu vedoucí podnik. Na trhu jsou úspěšné ty podniky, které mají um a tvůrčí schopnost. Jejich snahy jsou směřovány na design výrobku a marketingové výzkumy, nicméně zahraniční podnikatelé vyhrávají nad mnohými ruskými podnikateli z důvodu omezeného sortimentu a špatné kvality výrobků.

Můžeme říci, že tuzemští výrobci textilií schválně několikrát zvyšují cenu, aby byl výrobek vhodný pro trh. Konkurenceschopnost našeho výrobku v sousedních státech, Evropě nebo na Východě netkví v kvalitě, ale v preferencích daných států. Aby mohl ruský podnik vystupovat na zahraničním trhu, je nezbytné, aby byl proveden výzkum, byly zjištěny preference spotřebitele a promyšlena funkčnost a design výrobků. I když je v textilním průmyslu mnoho problému, podniky se snaží o jejich regulaci tím, že zlepšují kvalitu výrobků a snižují jejich náklady na výrobu, důkladně prověřují kvalitu materiálu při nákupu, zavádějí inovativní systémy do výroby, zlepšují pracovní podmínky odborníkům. Proces modernizace získává na dynamice. Nehledě na krizi a snižování výroby textilního průmyslu, je realizován nákup lepšího vybavení, které umožňuje vyrábět kvalitnější výrobky.

Na trhu se můžeme setkat s výrobky z přírodních nebo umělých materiálů. Například výrobky z hedvábí jsou poměrně drahé a jsou dostupné pro malé procento populace. Z tohoto důvodu výrobci textilního zboží upřednostňují bavlnu nebo len a realizují výrobu, která je zaměřena na uspokojení potřeb vyššího procenta obyvatel.

Velkým omezovačem spotřeby je poptávka. Pro žádný podnik, zaměřený na výrobu textilií, není výhodné vyrábět nepotřebné zboží. Každý region se snaží zachránit svůj lehký průmysl, jak jen může. Osvědčení o podpoře lehkého průmyslu, vydaný vládou, prozatím nemá deklarativní charakter. V Rusku na úrovni Federace jsou zatím pouze uskutečňovány jednání a vládní meetingy. Existuje možnost o oživení textilního průmyslu. Například rozšířením působnosti smluv o směně zboží se státy centrální Asie, stimulací textilní výroby a mnohé další. Toto značně zvýší požadavek textilních podniků

vyrábět zboží pro zahraniční kupce. Možnost konkurovat evropským státům mají ruské podniky malou, ale je část obyvatel, kteří hledají alternativu méně kvalitní čínské výroby a tu mohou najít u výrobců tuzemských podniků.

ZÁVĚR

Tématem naší bakalářské práce byl překlad odborného textu, výběru statí ze sborníku „Nové technologie a materiály lehkého průmyslu“. Cílem naší práce bylo vytvoření překladu a rusko-českého slovníku na základě originálu textu.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí. Praktické a teoretické. V praktické části najdeme text v cílovém jazyce, ke kterému náleží i rusko-český slovník, jenž je součástí příloh.

K překladu odborného textu byly použity jak internetové slovníky, například *glosbe*, nebo slovník z portálu *seznam.cz*, tak slovníky knižní, jako například *Velký rusko-český slovník L. Kopeckého, B. Havránka a K. Horálka*. Pro vypracování slovníku jsme používali internetový portál *gramota.ru* pro správné uvedení gramatického aparátu (přízvuk, rod, vid).

Dle našeho názoru může text překladu po obsahové stránce sloužit jako učební materiál, nebo také jako informativní podklad pro podnikatele, konkrétně ekonomicky zaměřená část, kteří přemýšlí o spolupráci s Ruskem nebo se chtějí blíže informovat o klastrovém přístupu, tržních mechanismech a faktorech, které ovlivňují stav podniku. Primárně je ekonomická část překladu zaměřena spíše na malé a střední podniky.

Teoretická část byla koncipována se zaměřením na překladovou problematiku. Postupovali jsme od obecné překladové problematiky do jádra problematiky překladu odborných textů. Na základě obecných teoretických poznatků byly vyděleny teorie a přístupy, jež jsme následně aplikovali při překladu našeho textu. Nejbližší se nám staly teoretické základy funkčního přístupu, teorie skopos a pravidlo fidelity. Za velmi důležitá pokládáme i díla, která se zabývají překladem odborné terminologie. Díky získaným poznatkům jsme mohli při hledání vhodných ekvivalentů aplikovat deskriptivní termíny podle teorie A. V. Fedorova. Také bylo zjištěno, že substituce termínu do cílového jazyka, kterou doporučuje Ján Horecký, není v mnoha případech možná. Proto souhlasíme s Miladou Hanákovou a Bronislavou Grygovou, které nás upozorňují na možné rozdíly jednotlivých terminologických systémů v různých jazycích.

Na základě poznatků z konfrontační stylistiky a díky metodě překladového porovnání jsme zhodnotili a analyzovali jak výchozí, tak cílový text. Při překladu jsme dbali na adekvátnost a ekvivalentnost, abychom se co nejvěrohodněji přiblížili originálu

textu. V práci jsou uvedeny praktické návody k překladu přídavných jmen slovesných nebo pasivních větných konstrukcí. Překlad pasivních větných konstrukcí a poznatky, jež jsme získali, byly aplikovány na vybraná souvětí z textu překladu a doplněny o náš komentář.

V současných knižních fondech se nachází nepřeberné množství literatury, která se zabývá teoriemi překladu, ať už obecnými, nebo úzce specializovanými. Cizojazyčná literatura je v mnohých případech dostupná i online a obsahuje velmi cenné a novátorské informace. V naší práci jsou uvedeny názory nejrůznějších odborníků na překladovou problematiku, jež se vzájemně prolínají, shodují nebo vylučují. S těmito názory lze dále pracovat, rozvíjet je o nové myšlenky a teorie. Teorie překladu má své čestné místo mezi vědními disciplínami a je důležité v této oblasti dále bádat a objevovat nové možnosti.

РЕЗЮМЕ

Основной темой бакалаврской работы является перевод научного текста. Текст составлен на основе выбора научных статей. Подлинником стал сборник научных статей IX. Международной научно-практической конференции, прошедшей в Казани, организованной Институтом дизайна и моды. Сборник статей называется «Новые технологии и материалы легкой промышленности».

Текст перевода не однородный. Было переведено восемь научных статей, содержание которых отличается по темам, начиная с описания плазмовой модификации материалов, определения теоретических основ для использования плазмы как инструмента в процессах текстильного и швейного производств. Кроме того, имеется описание процесса плазмовой модификации, условий, при которых возможно обрабатывать материалы с помощью плазмы. В статье рассмотрены изменения, происходящие на поверхностях материалов, на основе результатов исследования. Помимо этого, обозначены достоинства, которые можно достичь с помощью плазменной модификации и недостатки, которые компенсируются в процессах плазменной модификации. В тексте перевода также определены преимущества использования плазмы в легкой промышленности.

Далее, в следующих статьях, говорится о предприятиях, занимающихся производством обуви и об экономических условиях, которые нужно обеспечить для улучшения экономического состояния предприятия. Авторы определили проблематику финансового состояния предприятия и на основе программного обеспечения, которое было изобретено специалистами, продемонстрировали эффективный способ управления продукцией, включая факторы, влияющие на финансовое благополучие предприятия с целью предупреждения их от банкротства. На основе программного обеспечения были также определены аспекты, позволяющие предприятиям повысить свою конкурентоспособность. Результаты исследований были применены на предприятиях, находящихся в регионах Южного и Северо-Кавказского федеральных округов. Программное обеспечение, на основе объема выпускаемой продукции, затрат на изготовление обуви и других факторов, перечисляет количество изделий для самой эффективной работы предприятия и показывает повышение конкурентоспособности на

отечественном и зарубежном рынках, чтобы предприятие стало более рентабельным.

Авторы рассматривают проблему конкурентоспособности и развития предприятий Южного и Северо-Кавказского федеральных округов. Вследствие глобализации возникают новые условия для предприятий малого и среднего предпринимательства, и на эти условия они должны гибко реагировать. В статье предложены эффективные решения с помощью кластерного подхода. Нам представлены льготы кластерного подхода и его политики, с помощью которого удается улучшить и укрепить позиции предприятий на внутреннем и зарубежном рынках. Мы также сталкиваемся с описанием современной ситуации в компаниях и с возможностями их развития. Кластерный подход является инновационным видом управления деятельности предприятий. Принцип заключается в сотрудничестве предприятий, занимающихся похожим друг на друга производством. Фирмы, у которых определенные атрибуты, объединяются в кластер и работают как одна компания в целом, но также выступают и индивидуально. Механизм кластера обеспечивает возможности роста конкурентоспособности регионов. Это связано с повышением денежных потоков, оборачиваемостью изделий или с созданием новых рабочих мест и в связи с этим представлен лучший уровень жизни населения. На конференции была обсуждена и решена тема контрафактов и представлен Форум Антиконтрафакт, который будет проходить ежегодно и решать самую большую проблему страны-контрафакты.

Возвращаясь к текстильной промышленности, мы узнаем об её экономическом состоянии в России и её позиции как на отечественном, так и на зарубежном рынках. Были определены требования, в которых нуждается потребитель. В тексте нам объясняется, каким способом современный заказчик выбирает при покупке текстильные изделия. В связи с этим были обозначены причины сегодняшних тенденций и изменений на рынке – своеобразный ответ на вопрос, почему современное состояние рынка нацелено в России более на импорт текстиля, чем на его экспорт. На базе процентных отношений были показаны результаты исследования, и безусловно, «лидером» импорта текстильных полуфабрикатов и готовых товаров стал Китай. Несмотря на жесткую конкуренцию зарубежных компаний, существуют возможности, позволяющие вернуть предприятиям устойчивость. Согласно рекомендациям авторов в этом

может помочь стимулирование текстильного производства или ориентация на определенную группу потребителей, ищущих альтернативу низкокачественной китайской продукции.

Бакалаврская работа состоит из двух частей. Практической частью стал перевод научного текста, который был описан выше. К этой части был создан словарь, находящийся в приложении, подлинником которого был исходный текст. Вторая часть – теоретическая. В начале теоретической части мы даём определение понятию перевод. Рассматриваем общую дефиницию перевода с точки зрения теоретической науки о переводе. К этой дефиниции были приведены возможности понятия перевода как процесса по определению Л. С. Бархударова или перевода как результата деятельности. В общем были описаны свойства, которыми должен обладать переводчик.

Следующая глава нацелена на подходы и теории в переводческой деятельности. Была изучена проблематика лингвистики и лингвистического подхода к переводу. Лингвистика и ее тенденции влияют на язык и вследствие этого - также на перевод. В лингвистическом подходе говорится об аспекте эквивалентности. На основе научной литературы были определены виды эквивалентности и мнения специалистов в переводческой деятельности. С теорией перевода и его подходами связан функциональный подход. В отличии от лингвистического подхода, принцип функционального подхода заключается не только в эквивалентности выбора языковых средств, но и в функции определенного текста. Следует отметить, что функциональный подход был глубже разработан и использован в теории скопос. Теорию скопос разработали немецкие лингвисты Ганс Й. Вермеер и Катарина Рейс. Авторы также выработали правило фиделиты, касающееся функционального подхода. Правило было лучше всего определено испанским профессором и переводчиком Ампаро Гуртадо-Албир. В конце главы были приведены мнения авторов Коллера и Грдлички, которые отрицательно относятся к вышеприведенным функциональным теориям.

Глава Научный текст и его перевод описывает атрибуты научного текста на основе исследований В. С. Виноградова, В. Н. Комиссарова , а также представителей чешской среды - Б. Илка и Й. Дубского. Чешские авторы синтезируют научный текст до отдельных компонентов. С их помощью нам

предоставлена возможность лучше узнать и определить атрибуты научного стиля, провести анализ и сориентироваться в тексте во время процесса перевода. Проблема перевода научного стиля заключается, более всего, в переводе научной лексики. Некоторые авторы говорят о том, что при переводе научного стиля научную лексику следует подвергать только субституции. Мы работали с мнениями различных авторов и стремились найти подходящее решение перевода научных текстов. В результате практического опыта мы узнали, что некоторые термины возможно подвергнуть субституции, но в некоторых случаях надо искать их точное значение и использовать описательный термин.

Далее мы коснулись темы сопоставительной стилистики. Наука о сопоставительной стилистике связана с проблематикой перевода. На основе знаний нам можно сравнивать отдельные языки между собой и искать отличие между ними. В первых была определена общая дефиниция и предмет науки сопоставительной стилистики, позже мы занимались формальным стандартом научных текстов. В русском языке формальный стандарт характеризуется, к примеру, использованием деепричастий и причастий. Мы нашли связь между сопоставительной стилистикой и функциональным подходом в переводе. Для нас это важное открытие. Науки тесно связаны. На эту проблему акцентирует наше внимание и чешский автор Д. Жвачек, занимающийся переводом. По его словам, сопоставительная стилистика и функциональный подход в переводе являются неотъемлемой частью в теории перевода.

Как уже было сказано выше, трудность перевода научных текстов заключается в переводе научной лексики. Мы изучали проблему перевода научных терминов и интернационализмов. Впервые была определена дефиниция термина по теории В. Н. Комиссарова, которую мы сравнивали с дефиницией П. Гаусера. Были обозначены атрибуты, характеризующие термин. Мы также занимались дифференциацией терминов П. Нюмарка, который выделил две группы терминов: описательные и технические. На основе характеристики описательных терминов, мы нашли соответствие с теорией А. В. Федорова и с помощью теоретических знаний был определен подход к переводу этих терминов. С терминами связаны интернационализмы. В. В. Акуленко разработал теорию итернационализмов. Именно он определил их возникновение и условия их перевода на другие языки, например английский, немецкий или чешский - с помощью транслитерации или

транскрипции. Были обозначены основные закономерности перевода интернационализмов и проблемы их использования в научных текстах.

По причине перевода научного текста с русского языка на чешский было необходимо рассмотреть некоторые трудности, с которыми мы столкнулись в нашем переводе. Глава Проблематика перевода русских научных текстов на чешский язык связана с изучением особенностей научного стиля русского языка и их переводом на чешский язык. Мы характеризовали, по словам В. Н. Комиссарова, метод сравнения. С помощью данного метода мы еще дополняли исследования авторов Вермеера и Рейс, которые нас предупреждали учитывать два фактора: адекватность и эквивалентность. Адекватность и эквивалентность являются важными факторами в процессе перевода. С точки зрения грамматики, русский язык пользуется, в отличие от чешского языка, некоторыми специфическими средствами, которые не используются в чешском языке в таком количестве, как в языке русском. Была обсуждена проблематика перевода причастий, которые могут быть проблематичными для их перевода на чешский язык. Кроме того, были предложены подходы к переводу причастий с русского языка на чешский. Далее мы коснулись проблематики перевода так называемого обмыкания. В чешском языке обмыкания практически не существует. Обмыкание является специфическим явлением русских текстов и в тексте перевода мы его встречали довольно часто. По этой причине мы определили шаги для перевода обмыкания, используя знания синтагматики, обозначили возможности перевода на чешский язык. Мы также занимались проблематикой перевода пассивных предложных конструкций. На основе теории перевода мы классифицировали перевод пассивных конструкций переводом на уровне грамматической трансформации и рекомендовали замену пассивных конструкций действительными. Проведя анализ и синтез литературы, нами был сделан вывод, что замена пассивных контрукций действительными является самым используемым подходом.

В заключительной главе нашей бакалаврской работы мы обсуждали проблемы, с которыми столкнулись в процессе перевода. Были приведены некоторые термины, не имеющие эквивалента в чешском языке и метод их перевода на чешский язык. Нами был использован описательный термин, а также перевод пассивных предложных конструкций. Помимо этого, были определены

причины обмена этих конструкций действительными, и наоборот. Учитывался аспект адекватности. В результате анализа, мы часто использовали пассивные конструкции.

Бакалаврская работа содержит заключение, резюме на русском языке, список используемой литературы и приложения. Приложение № 1 содержит оригинальный текст перевода «Новые технологии и материалы легкой промышленности». В приложении № 2 мы найдем Русско-чешский словарь, созданный на основе исходного текста и содержащий научную лексику, связанную с нашей темой. Приложение № 3 содержит список аббревиатур.

BIBLIOGRAFIE

1. BEČKA, J. V. Konfrontační stylistika odborných textů a překlad. In POPOVIČ, A., ed. *Preklad odborného textu*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1997.

2. DUBSKÝ, Josef: Vícesložkovost odborného textu v překladu. In HRALA, M. ed. *Acta Universitatis Carolinae Philologica 4/1990. Translatologica Pragensia IV*. Praha: Karolinum, 1992. ISSN 0567-8269.

3. FIŠER, Zbyněk. *Překlad jako kreativní proces: teorie a praxe funkcionalistického překládání*. Brno: Host, 2009. Studium (Host). ISBN 978-80-7294-343-2.

4. FEDOROV, Alexej. *Ruský jazyk odborná četba pro střední průmyslové školy textilní a pracovníky v textilním oboru*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1966

5. GROMOVÁ, Edita, Milan HRDLIČKA a Vítězslav VILÍMEK. *Antologie teorie odborného překladu: výběr z prací českých a slovenských autorů*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2007. ISBN 978-80-7368-383-2.

6. HANÁKOVÁ, M. Termín z hlediska překladu odborného textu In HRDLIČKA, Milan a Radek REDEK. *Hovory o překladu a tlumočení I*. Praha: Interlingua, 1991.

7. HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. Učebnice pro vysoké školy.

8. KNITTLOVÁ, Dagmar, Bronislava GRYGOVÁ a Jitka ZEHNALOVÁ. *Překlad a překládání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2010. ISBN 978-80-244-2428-6.

9. ŽVÁČEK, Dušan. *Kapitoly z teorie překladu I: (odborný překlad)*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1995. ISBN 80-7067-489-x.

CIZOJAZYČNÁ LITERATURA

10.АКУЛЕНКО, В.В. *Вопросы интернационализации словарного состава языка*, Издательство ХГУ, 1972.

11. БАРХУДАРОВ, Л.С. *Язык и перевод. Вопросы общей и частной теории перевода*. Издательство: ЛКИ, 2008. ISBN 978-5-382-00577-5 [1].

12. FEDOROV, A. V. *Vvjedenije v teoriju perevoda*, Moskva: Izdatělstvo literatury na inostrannych jazykach, 1953.

13. HURTADO ALBIR, Amparo. *La notion de fidélité en traduction*. Paris: Didier érudition, 1990. Collection "Traductologie", 5. ISBN 2864601516.

14. KOMISSAROV, V.N. *Teoriia perevoda: lingvisticheskie aspekty*. Moskva: "Vysshaia shkola", 1990. ISBN 5060010570.

15. NEWMARK, Peter. *A textbook of translations*. London: Prentice Hall, 1998. ISBN 0-13-912593-0.

16. NORD, Christiane. *Translating as a purposeful activity: functionalist approaches explained*. 1997. ISBN 1317642368.

17. POCHHACKER, Franz. *The role of Theory in Simultaneous Interpreting*, In DOLLERUP, Cay a Anne LODDEGAARD, ed. *Teaching translation and interpreting: training, talent and experience*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 1992. Copenhagen studies in translation. ISBN 1-55619-453-6.

18. SELESKOVITCH, D. *Interpretion, A Psychological Approach to Translating* In BRISLIN, Richard W., ed. *Translation: applications and research*. New York: Gardner Press, 1976. ISBN 0-470-14994-9.

19. V. S. VINOGRADOV. *Vvedenie v perevodovedenie: ob^sie i leksičeskie voprosy*. Moskva: IOSO RAO, 2001. ISBN 5755200416.

20. XIAOYAN, Du. *A Brief introduction of Skopos Theory*, In Theory and Practice in Language studies, Vol.2, No. 10. Academy Publisher, 2012. ISSN 1799-2591.

SLOVNÍKY

21. MEJSTŘÍK, Vladimír, ed. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*. Vyd. 3., opr. Praha: Academia, 2003. ISBN 80-200-1080-7.

22. *Velký rusko-český slovník*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1959.

23. *Ottův slovník naučný nové doby: dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému*. Praha: Novina, 1938.

INTERNETOVÉ ZDROJE

24. DANEŠ, F. K otázce pořádku slov v slovanských jazycích. *Slovo a slovesnost* [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=972

25. Glosbe slovník. *Glosbe.com* [online]. [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: https://glosbe.com/ru/cs/

26. Gramota.ru. *Gramota.ru* [online]. [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: http://gramota.ru/slovari/dic/?word=&all=x

27. Seznam slovník. *Seznam.cz* [online]. [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: https://slovnik.seznam.cz/cz-ru/?q=

ZDROJ VÝCHOZÍHO TEXTU PŘEKLADU

28. *Новые технологии и материалы легкой промышленности: IX Международная научно-практическая конференция* [online]. Казан. нац. исслед. технол. ун-т.: КНИТУ, 2013 [cit. 2018-04-07]. ISBN: 978-5-7882-1446-7. Dostupné z: https://play.google.com/books/reader?id=9ObUDQAAQBAJ&printsec=frontcover&output=reader&hl=cs&pg=GBS.PP1

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA Č. 1 – TEXT ORIGINÁLU

PŘÍLOHA Č. 2 – RUSKO-ČESKÝ SLOVNÍK

PŘÍLOHA Č. 3 – ABREVIACE

PŘÍLOHA Č. 1

НОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И МАТЕРИАЛЫ ЛЕГКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

ПЛАЗМА КАК ИНСТРУМЕНТ В ПРОЦЕССАХ ТЕКСТИЛЬНОГО И ШВЕЙНОГО ПРОИЗВОДСТВ

Назначение и условия эксплуатации изделий определяют материалы, из которых они изготовлены. На мировом рынке представлен широкий ассортимент натуральных и синтетических тканей с различными потребительскими свойствами, технического и специального назначения, например, геотекстиль, нанотекстиль.

В области производства волокнистых материалов в современной действительности произошли значительные структурные изменения, которые расширяют возможности их использования в различных отраслях промышленности. Многие виды тканей являются смесовыми, то есть содержат натуральные и синтетические волокна. Подобной комбинацией удается совместить преимущества тех и других материалов и компенсировать их недостатки, например, такие как гидрофобность, пиллингуемость, высокая осыпаемость, электролизуемость и др.

В научной технической литературе имеется большое количество публикаций, посвященных плазменной модификации поверхности текстильного материала с использованием плазмы, физико-химическим процессам, происходящим на их поверхности. Так плазменные технологии могут использоваться для десорбции примесей (очистки поверхностей), поверхностной активации (активные частицы плазмы воздействуют на ткань на уровне волокон и, как следствие наблюдается глубокая модификация поверхности), травления (с целью придания шероховатости), нанесения покрытий (гидрофильных, гидрофобных/олеофобных).

В литературе к настоящему моменту имеется большое количество публикаций, посвященных плазменной модификации текстиля с использованием холодной плазмы. Установлено, что плазменная модификация приводит к различным видам функционализации поверхности (улучшению смачиваемости, способности к окрашиванию, огнестойкости, водоотталкиванию, несминаемости, антисвалочиваемости). Получение того или иного эффекта зависит от природы волокна, плазмаобразующей среды, параметров и длительности обработки. Плазменная модификация в среде неполимеризующихся газов предотвращает образованию побочных продуктов и осаждение макромолекул на поверхности текстиля. Успешно осуществляется привитая полимеризация в вакууме. Например, хлопчатобумажная пряжа с привитым полимером 2-гидроксиэтилметакрилат имеет более высокую прочность на разрыв, чем исходная. Напыление из газовой фазы плазмы ультратонких слоев может придать материалу гидрофильно/гидрофобные свойства в зависимости от мономера.

Модифицированные волокна применяются как для получения однокомпонентных текстильных материалов, так и могут входить в состав смесовых, при этом путем модифицирования достигают требуемых свойств, а плазменная технология способствует замене жидкостных способов обработки ткани на сухие и полусухие способы.

С помощью плазмы низкого давления удается получить эффекты, не достижимые при традиционных технологиях и достичь более продолжительного срока действия полученных эффектов, снизить затраты на производственный процесс, уменьшить загрязнение окружающей среды и энергозатраты.

Плазменная обработка текстильного материала может проводиться при различных давлениях (от высокого вакуума до атмосферного), однако при увеличении давления плазма изменяется от холодного нетермического разряда до горячего термического разряда. В связи с этим плазменные технологии пониженного давления является наиболее распространенными в тех областях, где плазма является основным инструментом производства. В текстильной отрасли так же желательно проводить процесс ниже температуры. Более того, вакуумная обработка может проводиться в различных плазмообразующих газах (от инертных до кислородосодержащих и их смесей), которыми легче управлять, нежели системой атмосферного давления. Вместе с тем большие эксплуатационные и капитальные затраты на вакуумное оборудования, несовместимость этой технологии до последнего времени с поточной обработкой тканей ограничивают её использование в текстильной промышленности.

Значительно больший интерес для текстильщиков представляет использование ионизированных газов при атмосферном давлении. При этом с текстилем совместимы три типа плазмы: коронный, диэлектрический барьерный и тлеющие разряды, в то время как в режиме низкого давления совместимости один вид плазмы – тлеющий разряд.

Все текстильные материалы (натуральные, синтетические) могут быть модифицированы в плазме атмосферного давления. Однако обработка в атмосфере воздуха коронным разрядом является наименее эффективной для улучшения смачиваемости и адгезии, более того эффект плазменной обработки снижется со временем.

При осуществлении модификации с регулируемым составом газа возможности плазмы атмосферного давления возрастают. Выбор плазмы атмосферного давления будет определяться требуемым видом функционализации поверхности, технологии и коммерческими показателями.

В наши дни значительно больший интерес представляют электрические разряды при атмосферном давлении между твердым и жидким электродами. Анализ литературы свидетельствует, что электрические разряды между струйным электролитическим катодом и твердым анодом практически не изучены. В этой связи проведены исследования на экспериментальной установке по изучению влияния электрического разряда на гидрофильность сверх модульных полиэтиленовых волокон (производство Китай). Полученные данные свидетельствуют, что при режимах обработки: напряжение U=2 кВ, длительность

обработки t=1с, объем электролита V=10 л, капиллярность волокон изменяется от 0 до 72 мм. Эти данные позволяют сделать заключение о перспективности модификации материалов при рассмотренном способе обработке в условиях атмосферного давления.

ТЕОРЕТИЧЕСКОЕ ОБОСНОВАНИЕ МОДИФИКАЦИИ НЕТКАНЫХ МАТЕРИАЛОВ ВЧ ПЛАЗМОЙ ПОНИЖЕННОГО ДАВЛЕНИЯ

Эффективным способом модификации различных материалов, в том числе кожи, меха и тканей, является обработка в неравновесной плазме высокочастотного емкостного (ВЧЕ) разряда пониженного давления. Воздействие плазмы позволяет придавать изделиям из кожевенно-меховых материалов гидрофильные или гидрофобные свойства, улучшать физико-химические свойства, технологические и эксплуатационные характеристики. Широкий диапазон возможных видов модификации обеспечивается особенностями взаимодействия ВЧ плазмы пониженного давления с материалами. Исследования плазменного воздействия на нетканые материалы на базе натуральных полимеров (обувные и технические картоны, войлоки) показали, что изменение их свойств не всегда может быть описано уже известными способами. Это связано с тем, что структура нетканых материалов является более сложной, чем структура изученных ранее капиллярно-пористых объектов легкой промышленности, так как на многоуровневую структуру последних накладывается еще один структурный уровень – материала в целом.

Разработанная физическая модель позволила сформулировать научные положения об основном механизме плазменной модификации нетканых материалов на базе отходов кожевенно-мехового производства. Физическая модель заключается в следующем. Вследствие большей подвижности электронов по сравнению с ионами, образец нетканого материала, помещенный в ВЧ плазму пониженного давления, приобретает отрицательный заряд, а из-за колебаний электронного газа в окрестности образца возникает слой положительного заряда (СПЗ) толщиной 1,5-2 см. Ионы плазмы ускоряются в электрическом поле СПЗ до энергии 70-100 эВ и бомбардируют поверхность образца.

Нетканые материалы обладают развитой пористой и капиллярной структурой. Поэтому, в отличие от обработки материалов сплошной структуры электроны ионы плазмы проникают в них на значительную глубину. При этом электроны создают слои объемного отрицательного заряда, а ионы, передавая свою кинетическую энергию и энергию рекомбинации молекулам материала, модифицируют свойства поверхностных слоев образца.

Вследствие колебаний электронного газа, толщины СПЗ и, соответственно, потенциалы СПЗ с противоположных сторон образца осциллируют в противофазе друг с другом. На этот эффект накладываются колебания плотности объемного заряда, возникающие по следующей причине. Поток ионов на поверхность образца практически постоянен, поскольку тяжелые ионы не успевают реагировать на ВЧ колебания поля и дрейфуют в постоянном поле СПЗ. Электроны же попадают внутрь нетканого материала в течение лишь той части периода колебаний ВЧ электромагнитного поля, когда вектор напряженности электрического поля направлен от образца.

Колебания потенциалов СПЗ с противоположных сторон образца нетканого материала в совокупности с колебаниями объемного заряда являются причиной возникновения в объеме обрабатываемого высокочастотного электрического поля напряженностью ~105-106 В/м. Натуральные биополимеры (кератин, коллаген и целлюлоза), являющиеся основными компонентами войлока или картонов, поляризуются в этом электрическом поле. Вследствие небольшой энергии ионизации полимеров и малой работы выхода электронов, во внутренних объемах между волокнами шерсти в войлоке, фрагментами кожи и крафт-целлюлозы в картонах, а также в макро-, микро- и нанопорах этих материалов возникают электрические разряды.

Заряженные частицы, появляющиеся в результате разрядов во внутренних промежутках нетканых материалов, рекомбинируют на внутренних поверхностях с выделением энергии рекомбинации от 12,1 до 20,2 эВ, в зависимости от вида ионов. Гашение кинетической энергии заряженных частиц в приповерхностных слоях нетканых материалов и выделение энергии рекомбинации на внешних и внутренних поверхностях приводят к разрыву слабых поперечных водородных связей и связей, образованных силами Ван-дер-Ваальса, конформации полимерных цепей, изменению упорядоченности как в макромолекулах коллагена и целлюлозы, так и в надмолекулярных структурах, и, как следствие, изменению физико-механических и эксплуатационных характеристик материала в целом.

Разработанные на базе физической модели научно-технологические основы получения нетканых материалов на основе отходов кожевенно-мехового производства, модифицированных неравновесной низкотемпературной плазмой, позволяют прогнозировать эксплуатационные и физико-химические свойства материала независимо от структуры и классов компонентов, входящих в состав нетканого материала, а также обосновывают режимы плазменной модификации, позволяющие достигать заданных параметров свойств нетканого материала.

ОЦЕНКА ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОБУВНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ С ЦЕЛЬЮ ПРЕДУПРЕЖДЕНИЯ ИХ ОТ БАНКРОТСТВА

Финансовое благополучие и устойчивость предприятия во многом зависит от притока денежных средств, обеспечивающих покрытие его обязательств. Отсутствие минимально-необходимого запаса денежных средств может указывать на финансовые затруднения. В свою очередь и избыток денежных средств может быть знаком того, что предприятие терпит убытки. Причина этих убытков может быть связана как с инфляцией и обесценением денег, так и с упущенной возможностью их выгодного размещения и получения дополнительного дохода. В любом случае именно анализ денежных потоков позволит установить реальное финансовое состояние на предприятии.

Денежный поток – это разность между суммами поступлений и выплат денежных средств компании за определённый период времени. Он характеризует степень самофинансирования предприятия, его финансовую силу, финансовый потенциал, доходность.

Эффективное управление денежными потоками повышает степень финансовой и производственной гибкости предприятия, так как приводит:

− к улучшению оперативного управления, особенно с точки зрения сбалансированности поступлений и расходования денежных средств;

− увеличению объёмов продаж и оптимизации затрат за счёт больших возможностей маневрирования ресурсами предприятия;

− повышению эффективности управления долговыми обязательствами и стоимостью их обслуживания, улучшению условий переговоров с кредиторами и поставщиками;

− созданию надёжной базы для оценки эффективности работы каждого из подразделений предприятия, её финансового состояния в целом;

− повышению ликвидности предприятия.

Если изготовленная обувь будет реализована неполностью, предприятие теряет часть прибыли, которая необходима для дальнейшего развития производства. Для снижения убытков производитель должен иметь ежедневные сведения о реализации продукции и принимать решения о своевременном изменении цен на конкретные модели обуви.

В работе удалось предложить механизм, позволяющий рассчитывать поступления денежных средств от операционной деятельности. Эта программа необходима для менеджера по продажам или маркетолога, контролирующего процесс продажи конкретной выпускаемой модели. В результате предложенного расчёта получаем чистый приток от операционной деятельности. Уменьшение объёма продаж приводит к уменьшению денежного потока и требует уменьшения отпускной цены изделия с целью повышения объёма продаж. Если такое мероприятие не приводит к увеличению денежного потока, то встаёт вопрос о целесообразности дальнейшего выпуска этой модели.

Например, в течение года предприятие выпускает 327903 пары обуви. При 100 % реализации данной продукции предприятие получит выручку в размере 392202,1 тыс. руб. Однако такая ситуация складывается не всегда.

Например, при реализации осенних полуботинок в размере 80 % от объёма производства прибыль сокращается на 43,15 % и составляет всего 1178 тыс. руб., реализация же обуви менее 47,4 % от объёма производства приносит предприятию убытки. В связи с нехваткой денежных средств приходится снижать объём производства, задерживать выплату зарплаты работающим, за что в настоящее время руководители предприятия несут ответственность, иногда даже уголовную. При возникновении такой ситуации необходимо привлечение заёмных средств на покрытие затрат и организацию последующего выпуска продукции, что в данный момент связано с определёнными трудностями: значительно увеличены проценты за кредит (до 18 %), сокращены сроки возврата кредита и др., приводящими к ещё большему увеличению издержек производства.

Обувные предприятия должны ориентироваться как на внешние (предприятия потребителей, конкуренция, рыночная конъектура и др.), так и внутренние факторы, такие как объём сбыта, рентабельность, покрытие основных затрат и др. Однако невозможно учесть и предусмотреть все ситуации, которые могут возникнуть при реализации обуви, т.е. некоторые модели обуви на определённом этапе не пользуются спросом. В этом случае должна проявиться другая, обычно не афишируемая сторона маркетинга: если обувь, пусть даже без учёта требований рынка, уже произведена, то её обязательно нужно реализовать. Для этой цели, чтобы реагировать на более низкие цены конкурентов, необходимо сократить слишком большие запасы, освободиться от повреждённой, дефектной обуви, ликвидировать остатки, привлечь большое количество потребителей, стимулировать потребление обуви, используя для этого скидки. Насчитывается порядка двадцати разновидностей скидок, но для обуви наиболее распространёнными являются такие виды скидок, которые используются на различных уровнях предприятия, сбытовых организаций, торговли. Помимо использования скидок предприятие может идти на инициативное снижение цены при недогрузке производственных мощностей, сокращении доли рынка под натиском конкуренции со стороны предприятий-конкурентов и т.д. В этом случае предприятие заботится о своих издержках, разрабатывая мероприятия по их снижению за счёт совершенствования техники и технологии, внедрения в производство новых видов материалов, постоянного повышения качества производимой продукции. А всё это требует от предприятий больших финансовых затрат, но, тем не менее, способствует повышению конкурентоспособности отдельных видов изделий из кожи и предприятия в целом. Кроме того, чем больше количество выпускаемой обувной продукции, тем в большей степени снижаются издержки производства, что приводит к снижению цен, а главное – создаёт такие условия функционирования рынка, которые бы не допускали бы на него других предприятий-конкурентов и вызывали бы положительную реакцию потребителей на продукцию, изготовленную обувными предприятиями, расположенными в регионах ЮФО и СКФО.

Разработана ассортиментная политика по формированию конкурентоспособной мужской, женской и детской обуви с учётом факторов, влияющих на потребительский спрос: соответствие основным тенденциям моды, экономических, социальных и климатических особенностей регионов ЮФО и СКФО, производство которого с использованием современных инновационных техпроцессов, а также для удовлетворения спроса элитного потребителя, с использованием ручного труда создают основу для удовлетворения спроса на обувь для покупателе этих регионов.

НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ОБУВНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

В этой связи проблема конкурентоспособности отечественной обуви требует разработки концептуальных основ теоретико-методологических и практических рекомендаций, адекватных предстоящим изменениям в организационно-экономическом механизме функционирования всего промышленного комплекса страны.

В современных условиях рыночных отношений, конкурентной среды и непосредственного взаимодействия российских и зарубежных производителей решение проблемы сочетания государственных и рыночных механизмов управления конкурентоспособностью становится стратегическим ресурсом экономики регионов ЮФО и СКФО. В мировой экономике место ценовой конкурентоспособности заняла конкурентоспособность уровней качества, которая повысит свою актуальность с вхождением России в ВТО. Возрастание фактора качества результатов деятельности производства отечественной обуви в стратегии конкурентной борьбы на мировых рынках является долгосрочной тенденцией. Особенно актуальна задача повышения конкурентоспособности для обувных предприятий, которые в силу внешних факторов (усиление конкуренции вследствие глобализации, мировой финансовый кризис) и внутренних (неэффективный менеджмент) утратили свои конкурентные позиции на внутреннем и внешнем рынках. В ответ на негативные процессы во внешней среде усиливаются процессы регионализации и создания различных сетевых структур, одной из которых является союз товаропроизводителей и государства. Работа направлена на решение актуальной проблемы по разработке инновационных технологических процессов производства обуви на предприятиях расположенных в регионах ЮФО и СКФО.

Разработано программное обеспечение для формирования технологического процесса сборки обуви и определения удельных приведенных затрат, представляющих собой сумму текущих затрат (себестоимости) и капитальных вложений, со измеренных с помощью нормативного коэффициента эффективности с учетом производственной программы. Проведены программные расчеты статических параметров технологического процесса сборки обуви при различных формах организации производства. Разработанное программное обеспечение для расчёта поступления денежных средств от операционной деятельности обувных предприятий на основе оценки степени выполнения и динамики производства и реализации продукции, определении влияния факторов на изменение величины этих показателей, выявлении внутрихозяйственных резервов и разработке мероприятий по их освоению, которые направлены на ускорение оборачиваемости продукции и уменьшение потерь, что гарантирует предприятиям получения стабильных ТЭП и предупреждает их от банкротства.

Для выбора оптимальной мощности было авторами разработано программное обеспечение, которое позволяет производителям на основе инновационного технологического процесса с использованием универсального и многофункционального оборудования изготавливать весь ассортиментный ряд обуви с минимальными, средними и максимальными затратами, что создает основу для варьирование ценовой нишей за счет постепенного увеличения доли отечественных комплектующих при производстве изделий из кожи с существенным уменьшением затрат на его изготовление. При этом, в качестве критериев для обоснованного выбора оптимальной мощности при формировании алгоритма оправданно было выбрать именно те критерии, которые оказывают наибольшее влияние на себестоимость готовой продукции, а именно:

– коэффициент загрузки рабочих, %;

– производительность труда одного рабочего, пары;

– потери по заработной плате на единицу продукции, руб;

– удельные приведенные затраты на 100 пар обуви, руб.

Из четырёх приведенных критериев, по-нашему мнению, основными являются производительность труда 1 рабочего и удельные приведенные затраты.

Производительность труда 1 рабочего – важнейший трудовой показатель. От уровня и динамики производительности труда зависят в той или иной степени все основные показатели эффективности производства и все трудовые показатели: производство продукции, численность работников, расходование заработной платы, уровень оплаты труда и т. д.

Для повышения производительности труда первостепенное значение имеют внедрение новой техники и технологии, широкая механизация трудоемких работ, автоматизация производственных процессов, повышение квалификации рабочих и служащих, особенно при внедрении инновационных технологических процессов на базе универсального и многофункционального оборудования.

Удельные приведенные затраты – показатель сравнительной экономической эффективности капитальных вложений, применяемый при выборе лучшего из вариантов решения технологических задач.

При сравнении возможных вариантов решения какой-либо технической задачи, рационализаторских предложений, технических усовершенствований, различных способов повышения качества продукции лучшим при прочих равных условиях считается вариант, требующий минимума приведенных затрат.

Приведенные затраты – сумма текущих затрат, учитываемых в себестоимости продукции, и единовременных капитальных вложений, сопоставимость которых с текущими затратами достигается путем умножения их на нормативный коэффициент эффективности капитальных вложений. Приведены расчеты оптимальной мощности для диапазона от 300 до 900 пар для мужской и женской обуви для всего ассортиментного ряда обуви. Анализ полученных характеристик для трёх вариантов заданного технологического процесса при изготовлении всего ассортиментного ряда обуви подтвердил эффективность программного продукта для оценки предложенного инновационного технологического процесса с использованием универсального и многофункционального оборудования. Так при диапазоне в пределах 300 – 900 пар наилучшим по заданным критериям является объем выпуска 889 пар (для мужской) и 847 пар (для женской).Если предложенные региональными и муниципальными органами власти двух округов – ЮФО и СКФО – производственные площади по нормативным показателям не позволят реализовать рассчитанные объемы производства, то в этом случае выбирается тот вариант оптимальной мощности, который приемлем, например, объем выпуска 556 пар, что соответствует нормативным показателям для предложенных производственных площадей и характеризуется наилучшими значениями обозначенных критериев, формирующие себестоимость всего ассортиментного ряда обуви. Авторами были разработаны сводные технологические процессы как на сборку заготовки верха,

так и на сборку обуви, соответственно на 12 моделей мужской и на 12 моделей женской обуви.

ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРОИЗВОДСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОБУВНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Характер новой конкуренции в современной мировой экономике, обусловленный процессами глобализации, ставит перед производителями высокие требования к повышению конкурентоспособности товаров и предприятий. Повышение конкурентоспособности предприятий и отраслей является одним из важнейших направлений реального экономического роста, как в России, так и в регионах ЮФО и СКФО, что отражено в программном документе, а именно: в стратегии развития легкой промышленности России на период до 2020 г.

Состояние дел легкой промышленности России – это особая животрепещущая тема. В каком же состоянии и какие перспективы сегодня есть у данной отрасли в России? Сегодня общий объем рынка продукции легкой и текстильной промышленности занимает после рынка продовольствия второе место. В годовом исчислении это более двух с половиной триллионов рублей, что составляет значительный объем ВВП страны и если сравнивать его с другими отраслями, то в четыре раза превышает рынок бытовой электроники и фармацевтики, и в два раза превышает рынок автомобилестроения, уже не говоря о других отраслях. Важно, что данная отрасль отличается высокой скоростью оборачиваемости капитала, что также благоприятно сказывается на ее инвестиционной привлекательности. Кроме того, легкая промышленности является неотъемлемой частью составляющей развития региональной экономики, вносит заметный вклад в создание рабочих мест, в первую очередь в сфере малого и среднего бизнеса. Предприятия отрасли расположены в 72 регионах нашей страны. Насчитывается несколько тысяч предприятий и объединений этой отрасли. При этом около 70 процентов из этих предприятий для своих регионов являются градообразующими. В общей сложности работают на этих предприятиях около 400 тысяч людей, соответственно, 75 процентов из них – это женщины. Таким образом, развитие легкой промышленности является важнейшей задачей, как с экономической, так и с социальной точки зрения.

Для оценки эффективности производственной деятельности обувного предприятия необходимо осуществлять анализ годовых результатов работы предприятий по производству мужского, женского и детского ассортимента обуви, то есть всего ассортиментного ряда, чтобы своевременное принимать эффективные меры.

Например, при реализации 60 % обуви деятельность предприятия приносит незначительный доход. В основном этот доход достигается за счёт реализации мужской обуви, так как по женскому ассортименту при данных объёмах наблюдаются убытки. Дальнейшее снижение объёмов реализации приведёт к возрастанию убытков. Для решения данной проблемы необходимы условия реализации обуви в установленный период времени, а также объём реализации не менее 50 %. При возникновении такой ситуации необходимо привлечение заёмных средств на покрытие затрат и последующего выпуска продукции.

Авторами были приведены итоговые результаты расчета для всего ассортимента обуви, сконцентрировав наше внимание лишь на прибыли и убытки при различных объемах продаж в месяц. Их анализ подтвердил высокую эффективность разработанного авторами программного продукта для анализа результатов работы обувных предприятий в зависимости от поступления денежного потока при отслеживании реализации обуви в течение каждого месяца его деятельности, чтобы иметь реальную картину от экономической деятельности предприятия. Кроме того, авторы осуществили с помощью того же программного обеспечения показано влияние поступление денежного потока при отслеживании реализации только определенного вида обуви в течение каждого месяца. Полученные результаты вновь подтвердили высокую эффективность применения разработанного авторами программного продукта для контроля за финансовым состоянием предприятия, чтобы гарантировать ему стабильность и получение высоких ТЭП, а их продукции обеспечивать конкурентоспособность и востребованность на внутренних рынках сбыта с нестабильным ростом.

Чаще всего предприятие осуществляет сбыт обуви через магазины с оплатой после реализации, заключая договоры с торговлей с указанием сроков поступления средств на счета производителя. В этом случае, если обувь пользуется спросом и реализуется полностью, то предприятие получает вовремя деньги, которые необходимы также на выплату зарплаты, приобретение оборотных средств и другие расходы для обеспечения развития производства.

Разработана ассортиментная политика по формированию конкурентоспособной мужской, женской и детской обуви с учётом факторов, влияющих на потребительский спрос: соответствие основным тенденциям моды, экономических, социальных и климатических особенностей регионов ЮФО и СКФО, производство которого с использованием современных инновационных техпроцессов, а также для удовлетворения спроса элитного потребителя, с использованием ручного труда создают основу для удовлетворения спроса на обувь для покупателей этих регионов.

ПУТИ РЕГИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ ОБУВНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ РЕГИОНОВ ЮФО И СКФО

В условиях геоэкономической конкуренции регионы вступают в конкурентную борьбу за инвестиции, политическое влияние, внешние связи, собственность, товарные и финансовые потоки. Вынесение центров управления предприятиями, товарно-финансовыми потоками и потоками собственности за границы «Административных» регионов говорит о нарастании новой регионализации России, теперь уже не на административной, а культурной и экономической основах. Региональная политика перестаёт быть только компенсирующей объективные территориальные диспропорции. Она всё больше становится ориентированной на освоение перспективных хозяйственно-экономических укладов, запуск новых видов деятельности, формирование современных инфраструктур, изменение территориальной структуры хозяйства и системы расселения.

В эру глобализации устойчивые конкурентные преимущества носят часто сугубо «Местный» локальный характер. Стандартные факторы производства, информация и технологии легко доступны. Однако конкурентные преимущества более высокого порядка по-прежнему территориально ограничены, поскольку регионы имеют свои, влияющие на уровень их экономического роста, особенности, лежащие вне области наделённости факторами производства. Такого рода атрибуты носят взаимосвязанный и взаимодополняющий характер. Именно поэтому конкурентный успех является результатом сочетания уникальной социально-экономической среды в регионе с конкурентным преимуществом отраслей. Региональные различия очень важны и часто имеют существенное значение для конкурентных преимуществ.

Это и предопределяет необходимость решения проблемы устойчивого регионального развития с позиции кластерного подхода со свойственным ему понятийным аппаратом, инструментарием и логикой, позволяющие в совокупности увязать конкурентный потенциал региона, формирование стратегии его устойчивого развития в современных условиях. Активизация структурных преобразований сопровождается всё более выраженной территориальной концентрацией экономической деятельности. В настоящее время это проявляется в образовании кластеров – новых форм предпринимательских структур, ориентированных на развитие регионов.

Концепция кластера представляет собой новый вид ведения национальной экономики, а так же указывает на новые роли компаний, правительств и других организаций, стремящихся к повышению конкурентоспособности.

Согласно теории кластер или промышленная группа – это группа географически соседствующих взаимосвязанных компаний и связанный с ними организаций определенной сферы, характеризующихся общностью деятельности и взаимодополняющих друг друга.

Кластер состоит из трёх основных элементов, тесно взаимосвязанных и особо важных для его конкурентоспособности. Прежде всего, это ключевые или «якорные» фирмы, выступающие лидерами и обеспечивающие экономический успех всего кластера, инициатива которых является началом процесса его формирования, а стратегия определяет поведение всех фирм и организаций в нём. Если эти компании конкурентоспособны, то они, как правило, зависят от сети поставщиков и их качество влияет на благополучие всего кластера в целом.

И третий, не менее важный фактор – это бизнес – климат (технологии, информационные и человеческие ресурсы, административная и иные инфраструктуры, существующая экономическая политика правительства). Внутренняя конкурентоспособность компаний и кластера в целом зависит не только от их силы, но и от большого количества внешних факторов: от доступа к качественным человеческим ресурсам; рынкам капитала; уровней социально-экономического развития региона и научно-исследовательской инфраструктуры; от институционализации региональной экономики.

Таким образом, представляется, что кластеры – это группы географически сконцентрированных взаимосвязанных компаний и сопутствующих им

организаций (поставщиков, инфрастуктуры, научно-исследовательских и учебных институтов), специализирующихся в определенной области деятельности, связанной общими технологиями и навыками, которые взаимно дополняют друг друга и усиливают конкурентные преимущества отдельных компаний и кластера в целом.

Исходя из этого напрашивается вывод, что для кластера всегда важно, чтобы был реализован принцип близости нахождения структурных формирований (места расположения и географической концентрации), организации сети и специализации на базе инновации. Это – три характерных признака кластера, лежащие в основе построения принципов его формирования и развития, а также условия существования в территориально локализованных системах. «Данный подход основывается на учете положительных синергетических эффектов региональной агломерации, т.е. близости, потребителя и производителя, сетевых эффектах и диффузии знании и умений за счет миграции персонала и выделения бизнеса». Становление кластера в регионе требует всех факторов его эффективного функционирования, позволило обозначить в соответствии с факторами конкурентоспособности кластера, по модели М. Портера, детерминанты конкурентоспособности регионального кластера.

Кластер порождает эффект масштаба производства с ядром и в виде инновационного кластера, которым служит одна из фирм для производства определенного вида продукции или услуги. В широком смысле кластерная теория представляет собой новый, обеспечивающий дополнительные возможности способ структурирования и понимания региональной экономики, организации теории и практики регионального экономического развития, а также формирования соответствующей экономической политики. Кластеры отражают процесс реального создания благосостояния не только всех его участников, но и общества, территории, социума, в котором функционируют кластеры; они делают конкурентоспособность региона более мощной, а конкуренцию более действенной.

Предприятия, объединенные в кластер, являются особым субъектом рынка, поэтому оценка результативности функционирования кластера может осуществляться с двух точек зрения: кластера как субъекта рынка и отдельного предприятия, входящего в него. Успешное развитие кластера означает повышение конкурентоспособности регионов, увеличение темпов роста валового регионального продукта, рост доли регионов в общем объеме ВВП страны. Кроме того, эффективное функционирование кластера обеспечивает сохранение и создание новых рабочих мест, что расширяет налоговую базу и сокращает выплаты по безработице. Высокая результативность кластера повышает инновационный и инвестиционный рейтинг регионов. С точки зрения кластера как субъекта рынка, результативность его функционирования может оцениваться показателями самого кластера: прибыльность, восприимчивость к инновациям, финансовые потоки и т.п.

Эффективное развитие и функционирование кластера оказывает влияние на развитие регионов ЮФО и СКФО в следующих направлениях:

– выполнение проектов и программ, обеспечивающих рост конкурентоспособности регионов;

– формирование условий для развития регионов как целостной системы и реализации её конкурентных преимуществ на внутреннем и зарубежном рынках.

Каждое из указанных направлений на развитие регионов обеспечивается целым комплексом аспектов, затрагивающих финансовые, налогово-тарифные, инфраструктурные и другие ресурсы регионов.

Региональными и муниципальными ветвями власти разработаны долгосрочные целевые программы развития субъектов малого и среднего предпринимательства на 2009–2020 годы, в том числе по изготовлению обуви.

Основные задачи Программы – повышение роли малого и среднего предпринимательства в улучшении условий жизни населения в регионах ЮФО и СКФО.

О НЕКОТОРЫХ ВОЗМОЖНОСТЯХ ВЕРНУТЬ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ОБУВНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ УПУЩЕННЫЕ ЕЮ ПОЗИЦИИ

Состояние дел легкой промышленности России – это особая животрепещущая тема. В каком же состоянии и какие перспективы сегодня есть у данной отрасли в России? Сегодня общий объем рынка продукции легкой и текстильной промышленности занимает после рынка продовольствия второе место. В годовом исчислении это более двух с половиной триллионов рублей, что составляет значительный объем ВВП страны и если сравнивать его с другими отраслями, то в четыре раза превышает рынок бытовой электроники и фармацевтики, и в два раза превышает рынок автомобилестроения, уже не говоря о других отраслях. Важно, что данная отрасль отличается высокой скоростью оборачиваемости капитала, что также благоприятно сказывается на ее инвестиционной привлекательности. Кроме того, легкая промышленности является неотъемлемой частью, составляющей развития региональной экономики, вносит заметный вклад в создание рабочих мест, в первую очередь в сфере малого и среднего бизнеса. Предприятия отрасли расположены в 72 регионах нашей страны. Насчитывается несколько тысяч предприятий и объединений этой отрасли. При этом около 70 процентов из этих предприятий для своих регионов являются градообразующими. В общей сложности работают на этих предприятиях около 400 тысяч людей, соответственно, 75 процентов из них – это женщины. Таким образом, развитие легкой промышленности является важнейшей задачей, как с экономической, так и с социальной точки зрения.

Конечно же, развитие отрасли, в том числе ее технологическая модернизация – задача частного бизнеса. Государство не вправе субсидировать неэффективного инвестора. Но для тех, кто пошел по этому пути модернизации, Министерство будет развивать сложившийся инструментарий, предлагая новые механизмы привлечения инвесторов. В частности, в настоящее время прорабатывается вопрос повышения размера субсидий по кредитам на техническое перевооружение до 90 % от ставки рефинансирования и расширение направлений субсидирования на строительство новых предприятий. Причем, достаточно давно Министерство промышленности и торговли совместно с Министерством финансов искали инструментарий, чтобы с его помощью помогать предприятиям легкой и текстильной промышленности получать от правительства поддержку для того,

чтобы гарантировать им быстрее запускать современное высокотехнологичное производство.

В настоящее время этими министерствами пересмотрено отношение к серьезнейшей проблеме – контрафакту. В этом году под эгидой Председателя Правительства в октябре был проведен Форум Антиконтрафакт. Этот форум теперь будет проходить ежегодно, в следующем году в рамках таможенного союза он пройдет в Казахстане. Сегодня доля продукции российских предприятий на внутреннем рынке не превышает 25 %. При этом, доля легального импорта – около 40 %. Соответственно на нелегально ввезенную и нелегально произведенную на территории РФ продукцию – до сих пор приходится более 35 %. Это большой объем, поэтому вытеснение с рынка нелегальной продукции – главный резерв развития отрасли. Когда на рынке такая ситуация, нельзя адекватно говорить о конкурентоспособности российского производителя, так как условия конкуренции слишком искажены незаконной продукцией.

Ну и отдельная тема – работа отрасли в рамках Единого экономического пространства. Формирование Евразийской экономической комиссии дает возможность воспользоваться естественными преимуществами каждой из стран – участников этого интеграционного процесса. В настоящее время в рамках ЕЭК предполагается разработка совместной программы развития легкой промышленности России, Белоруссии и Казахстана.

Финансовое благополучие и устойчивость предприятия во многом зависит от притока денежных средств, обеспечивающих покрытие его обязательств. Отсутствие минимально-необходимого запаса денежных средств может указывать на финансовые затруднения. В свою очередь и избыток денежных средств может быть знаком того, что предприятие терпит убытки. Причина этих убытков может быть связана как с инфляцией и обесцениванием денег, так и с упущенной возможностью их выгодного размещения и получения дополнительного дохода. В любом случае именно анализ денежных потоков позволит установить реальное экономическое состояние обувных предприятий в регионах ЮФО и СКФО.

Если изготовленная обувь будет реализована неполностью, предприятие теряет часть прибыли, которая необходима для дальнейшего развития производства. Для снижения убытков производитель должен иметь ежедневные сведения о реализации продукции и принимать решения о своевременном изменении цен на конкретные модели обуви.

В работе анализируется возможность разработанного программного продукта, позволяющего рассчитывать поступления денежных средств от операционной деятельности. Эта программа необходима для менеджера по продажам или маркетолога, контролирующего процесс продажи конкретной выпускаемой модели. В результате предложенного расчёта получаем чистый приток от операционной деятельности. Уменьшение объёма продаж приводит к уменьшению денежного потока и требует уменьшения отпускной цены изделия с целью повышения объёма продаж. Если такое мероприятие не приводит к увеличению денежного потока, то встаёт вопрос о целесообразности дальнейшего выпуска этой модели.

Для данного расчёта важным является дифференциация данных, участвующих в расчёте. Для расчёта себестоимости конкретной выпускаемой модели исходными данными являются постоянные и переменные затраты, которые зависят от производственного оборудования, состава основных и вспомогательных материалов, численности работников и др. В процессе мониторинга продаж конкретной модели эти данные остаются неизменными. Для другой модели данные корректируются.

Расчёт также содержит данные, которые не зависят от модели и вносятся в расчётную таблицу один раз. Они выделены цветом. Расчётные формулы тоже выделены цветом, перерасчёт по ним выполняется автоматически при изменении исходных данных. Основными исходными данными, которые используются в процессе мониторинга, являются отпускная цена единицы продукции и объём продаж.

Таким образом, расчёт может выполняться ежедневно, или в выбираемом временном диапазоне, при этом задавая только объём продаж и цену единицы изделия за определённый период, будем получать приращение денежного потока за этот период.

Для оценки эффективности производственной деятельности обувного предприятия необходимо проанализировать годовые результаты работы предприятия по производству мужского, женского и детского ассортимента обуви, то есть всего ассортиментного ряда.

СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ ОТЕЧЕСТВЕННОГО ТЕКСТИЛЬНОГО ПРОИЗВОДСТВА

Отечественная легкая промышленность имеет большое количество отраслей. Одной из наиболее крупных по количеству конечной продукции является текстильная отрасль – 45 % или 1,67 млрд$. Текстильная отрасль (в особенности ткацкое производство) в сравнении с другими секторами легкой промышленности выглядит неплохо. В наследство от СССР России достались крупнейшие ткацкие мощности бывшего союза. Современные потребители относятся более требовательно к качеству, сроку службы, материалу и цене предложенной продукции. Чтобы помочь потенциальным покупателям сделать выбор в сторону «достойного производителя», необходимо провести краткий, но доступный и «красочный» анализ рынка текстиля российских и зарубежных производителей. Мы довольно часто сталкиваемся с таким отношением: российское, значит некачественное. Чтобы его опровергнуть, многим предприятиям по производству текстиля в России нужно иметь выдержку и стойкость. Но лишь небольшое их количество выдерживает натиск зарубежных производителей с более высокими показателями качества и популярностью продукции.

Сокращение объема производства, в целом, обусловлено следующими факторами:

1. отечественный потребитель, в связи с ростом благосостояния, чаще отдает свое предпочтение импортным производителям;

2. импорт продукции азиатских производителей текстиля непомерно растет (цены на данный товар прельщают покупателей с более низким уровнем дохода);

3. в связи с закупкой сырья у зарубежных стран, текстильная продукция отечественного производителя в несколько раз дороже импортируемой и не вызывает доверие у покупателей.

На период с 2010 по 2012 год доля отдельных стран в российском импорте текстильных полуфабрикатов и готовых товаров по стоимости (по данным РСПТЛП) в процентном соотношении выглядела так: на КНР и страны юго-восточной Азии приходилось 40 %, на Турцию – 20 %, страны южной Азии – 17 %, страны экс-СССР – 14 %, другие – 9 %. На внутреннем российском рынке текстиля существует множество предприятий, даже «подпольные», рынок фрагментирован, то есть в каждом регионе существует свой лидер. На рынке преуспевают те компании, которые обладают «интеллектом и творческим взглядом». Их усилия направлены на дизайн продукта и маркетинговые исследования, но, тем не менее, большинство российских производителей проигрывают иностранным из-за ограниченного ассортимента и низкого качества выпускаемой продукции.

Можно сказать, что отечественные производители текстиля специально поднимают цену в несколько раз, чтобы продукт считали «подходящим» для рынка. Конкурентоспособность «нашего продукта» в странах ближнего зарубежья, Европы или Востока заключается не в качестве, а в предпочтениях определенных стран. Чтобы российское предприятие могло выйти на зарубежный рынок, ему необходимо провести исследование, узнать предпочтения потребителя, продумать функциональность и дизайн продукции. Проблем в текстильной промышленности много. Но текстильные предприятия стараются сократить их количество, улучшая качество производимой продукции, тем самым снижая издержки производства, тщательно проверяя качество сырья при его закупке, внедряя инновационные системы в производство, улучшая условия труда специалистов. Процесс модернизации набирает свои обороты несмотря на кризис и сокращение производства текстильной промышленности. Производится закупка усовершенствованного оборудования, позволяющего производить продукт более высокого качества.

На рынке можно встретить продукцию из натуральных или искусственных материалов. Например, изделия из шелка достаточно дорогостоящие и доступны небольшому проценту населения, поэтому производители текстильной продукции выбирают хлопок или лен и изготавливают продукцию, направленную на удовлетворение потребностей большей части населения.

Великий ограничитель потребления – спрос. Ни одному предприятию по производству текстиля не выгодно производить невостребованный товар. Каждый регион спасает свою легкую промышленность как может. Документ о поддержке легкой промышленности, одобренный правительством, пока носит декларативный характер. В России на уровне Федерации пока идут только разговоры и правительственные совещания. Есть возможность реанимировать текстильную

отрасль. Например, расширить «географию» бартерных контрактов со странами Центральной Азии, стимулировать текстильное производство и многое другое. Это значительно увеличит «желание» текстильных предприятий производить продукцию для российского и зарубежного «покупателя». Возможность конкурировать с европейскими странами у российских предприятий мала, но существует сектор населения, который ищет альтернативу низкокачественной китайской продукции и может найти ее в продукции отечественных производств.

PŘÍLOHA Č. 2

RUSKO-ČESKÝ SLOVNÍK

А

адг**е**зия, -и *ж*	adheze
ан**о**д, -а *м*	anoda
~ твердый	pevná anoda
антисвалочив**а**емость, -и *ж*	odolnost vůči zplstění
ассортим**е**нт, -а *м*	sortiment
атриб**у**т, -а *м*	atribut, vlastnost
афишируемый	reklamní, propagační
~ ая ст**о**рона м**а**ркетинга	reklamní strana marketingu

Б

б**а**ртерный контр**а**кт	barterová smlouva, směnná smlouva
бытов**а**я электр**о**ника	spotřební elektronika

В

валов**о**й вн**у**тренний прод**у**кт (ВВП)	hrubý domácí produkt (HDP)
в**а**куум, -а *м*	vakuum
в**е**ктор, -а *м*	vektor
~ напряж**е**нности	vektor napětí
водор**о**д, -а *м*	vodík
в**о**йлок, -а *м*	plst, filc
~ бум**а**жный	papírová lepenka
волокн**о**, -а *ср*	vlákno
~ натур**а**льное	přírodní

~ модифиц**и**рованное	modifikované
~ полиэтил**е**новое	polyethylenové
~ сынтет**и**ческое	syntetické
водоотт**а**лкивание, -я *ср*	voděodolnost, vodoodpudivost
высокочаст**о**тный **е**мкостный раздр**я**д (ВЧЕ)	vysokofrekvenční objemový výboj

Г

г**а**з, -а *м*	plyn
~ ин**е**ртный	inertní
~ иониз**и**рованный	ionizovaný
~ кислосодерж**а**щий	kyslíkový
~ плазмообраз**у**ющий	plazmotvorný
~ полимериз**у**ющий	polymerizační
геотекст**и**ль, -я *м*	geotextilie
гидроф**о**бность, -и *ж*	hydrofobicita
глобализ**а**ция, -и *ж*	globalizace

Д

давл**е**ние, -я *ср*	tlak
~ атмосф**е**рное	atmosférický
~ выс**о**кое	vysoký
~ н**и**зкое	nízký
дес**о**рбция, -и *ж*	desorpce

Ж

ж**и**дкость, -и *ж*	tekutina

З

загрязн**е**ние, -я *ср*	znečištění
~ окруж**а**ющей сред**ы**	znečištění životního prostředí
зар**я**д, -а *м*	náboj
~ объ**е**мный	objemový
~ отриц**а**тельный	záporný
~ полож**и**тельный	kladný
~ электр**и**ческий	elektrický
затр**а**ты, -0 *ж*, мн.ч.	náklady

И

изд**е**ржка, -и *ж*	náklady
инструментарий, -я *м*	nástroje
импорт, -а *м*	dovoz, import
и**о**н, -а *м*	iont
иониз**а**ция, -и *ж*	ionizace

К

капит**а**л, -а *м*	kapitál
капит**а**льное влож**е**ние	kapitálová investice
кат**о**д, -а *м*	katoda
струйный электролитический катод	trysková elektrolytická katoda
керат**и**н, -а *м*	keratin
кл**а**стерный подх**о**д	klastrový přístup
колеб**а**ние, -я *ср*	kmitání
коллаг**е**н, -а *м*	kolagen

конкур**е**нтная поз**и**ция	konkurenční postavení
конкурентоспос**о**бность, -и *ж*	konkurenceschopnost
котраф**а**кт, -а *м*	padělek
конформ**а**ция, -и *ж*	konformace, přizpůsobení
кредит**о**р, -а *м*	věřitel

Л

ликв**и**дность, -и *ж*	likvidita
~ предпри**я**тия	likvidita podniku

М

маркет**о**лог, -а *м*	marketér
м**е**х, -а *м*	kožešina
миров**о**й эконом**и**ческий кр**и**зис	světová ekonomická krize
модифик**а**ция, -и *ж*	modifikace
моном**е**р, -а *м*	monomer

Н

нанотекст**и**ль, -я *м*	nanotextil
напыл**е**ние, -я *ср*	postřik, impregnace
напряж**е**нность, -и *ж*	napětí
несмин**а**емость, -и *ж*	nemačkavost

О

обработка, -и *ж*	zpracování
~ в**а**куумная	zpracování ve vakuu
~ поточная	sériové zpracování
образ**е**ц, -**а** *м*	vzorek

огнест**о**йкость, -и *ж*	ohnivzdornost
олеоф**о**бный	oleofóbní
осажд**е**ние, -я *ср*	srážení
осцилл**и**ровать, -**и**рую *н. в.*	oscilovat
осып**а**емость, -и *ж*	drolivost

П

поб**о**чный прод**у**кт	vedlejší produkt
пот**о**к, -а *м*	proud, tok
~ и**о**нов	proud iontů
~ ден**е**жных ср**е**дств	peněžní tok, cash flow
~ товарный	komoditní tok
пиллинг**у**емость, -и *ж*	hrubost
пл**а**зма, -ы *ж*	plazma
~ хол**о**дная	studená plazma
пов**е**рхность, -и *ж*	povrch
полим**е**р, -а *м*	polymer
~ натур**а**льный	přírodní polymer
полимериз**а**ция, -и *ж*	polymerizace
~ привит**а**я	vštěpování polymeru
полим**е**рный ц**е**п	polymerový řetězec
полубот**и**нок, -а *м*	polobotka
поляризов**а**ть, -**у**ю	polarizovat
покр**ы**тие, -я *ср*	povrchová úprava
~ гидроф**и**льное	povrchová úprava hydrofilní

~ гидроф**о**бное	povrchová úprava hydrofobní
потенци**а**л, -а *м*	potenciál
потреб**и**тель, -я *м*	spotřebitel
прогр**а**ммное обеспеч**е**ние	software
прив**и**ть, -вь**ю**, *с. в.*	vštípit
произв**о**дство, -а *ср*	výroba, produkce
~ высокотехнолог**и**чное	high-tech výroba
пром**ы**шленность, -и *ж*	průmysl
~ л**е**гкая	lehký průmysl
пр**о**чность, -и *ж*	pevnost
~ на разр**ы**в	pevnost tahu
пр**я**жа, -и *ж*	příze
~ хлопчатобум**а**жная	bavlněná příze

Р

разр**я**д, -а *м*	výboj
~ диэлектр**и**ческий барь**е**рный	výboj s dielektrickou bariérou
~ кор**о**нный	korónový výboj
~ терм**и**ческий	termický výboj
~ тл**е**ющий	doutnavý výboj
рекомбин**а**ция, -и *ж*	rekombinace
рент**а**бельность, -и *ж*	rentabilita, ziskovost
р**ы**нок, -а *м*	trh
~ продов**о**льствия	trh s potravinami
~ фармац**е**вики	farmaceutický trh

~ автомобилестро**е**ния	automobilový trh
С	
св**о**йство, -а *ср*	vlastnost
~ потреб**и**тельское	spotřebitelská vlastnost
себесто**и**мость , -и *ж*	primární náklady, výrobní náklady
сб**о**рка. -и *ж*	montáž, sestavení
синергет**и**ческий эфф**е**кт	synergický efekt
сл**о**й, -я *м*	vrstva
~ полож**и**тельного зар**я**да (СПЗ)	vrstva kladného náboje
сло**и**, -**е**в , *мн. ч*.	vrstvy
~ ультрат**о**нкие	ultratenké vrstvy
см**а**чиваемость, -и *ж*	smáčivost
ср**о**к сл**у**жбы	životnost
ст**а**вка, -и *ж*	sazba, úrok
~ рефинанс**и**рования	refinanční sazba
структ**у**ра, -ы *ж*	struktura
~ капилл**я**рная	kapilární struktura
~ надмолекул**я**рная	nadmolekulární struktura
~ п**о**ристая	pórovitá struktura
~ спл**о**шная	kompaktní struktura
субс**и**дия, -и ж	dotace
субсид**и**ровать, -ую	dotovat
Т	
там**о**женный со**ю**з	celní unie

текст**и**льщик, -а *м*	tkadlec, pletař
т**е**хнико-эконом**и**ческие показ**а**тель (ТЭП)	technicko-hospodářský ukazatel
тк**а**нь, -и *ж*	tkanina, sukno
товаропроизвод**и**тель. -я *м*	výrobce, komoditní výrobce
толщин**а**, -ы *ж*	hustota, tloušťka
травл**е**ние, -я *ср*	moření

Ф

ф**о**рум, -а *м*	fórum

Х

хл**о**пок, -а *м*	bavlna

Ц

целлюл**о**за, -ы *ж*	celulóza
ценов**а**я н**и**ша	tržní nika, výklenek

Ш

ш**е**лк, -а *м*	hedvábí
шерехов**а**тость, -и *ж*	hrubost, drsnost
ш**е**рсть, -и *ж*	vlna, příze

Э

электр**о**д, -а *м*	elektroda
~ ж**и**дкий	kapalná elektroda
~ тв**е**рдый	pevná elektroda
электролиз**у**емость, -и *ж*	vedení statické elektřiny
электр**и**ческое п**о**ле	elektrické pole
электромагн**и**тное п**о**ле	elektromagnetické pole
электр**о**н, -а *м*	elektron

подв**<u>и</u>**жность электр**<u>о</u>**на	pohyblivost elektronu
энергозатр**<u>а</u>**ты, -0 *ж*	energetické ztráty

PŘÍLOHA Č. 3

SEZNAM ZKRATEK

ВВП (внутренний воловой продукт) – HDP (hrubý domácí produkt)

В/м (вольтметр) – $V \cdot m^{-1}$ (voltmetr) intenzita el. pole

ВТО – WTO (World trade organization) Světová obchodní organizace

ВЧ (высокочастотной) – HF (vysokofrekvenční)

ЕЭК (Единое экономическое пространство) – Jednotný ekonomický prostor

кВ (киловольт) – kV (kilovolt) jednotka elektrického napětí

л (литр) – l (litr) jednotka objemu

мм (миллиметр) – mm (milimetr) jednotka délky

РСПТЛП (Российский Союз предпринимателей текстильной и легкой промышленности) – ruský Svaz podnikatelů v textilním a lehkém průmyslu

с (секунда) – s (sekunda) jednotka času

СКФО (Северо-Кавказский федеральный округ) – Severokavkazský federální okruh

СПЗ (слой положительного заряда) – vrstva kladného náboje

ТЭП (технико-экономические показатель) – technicko – hospodářský ukazatel

эВ (электронвольт) – eV (elektronvolt) jednotka práce a energie

ЮФО (Южный федеральный округ) – Jižní federální okruh

ANOTACE

Jméno a příjmení autora: Jessica Slavíková

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Milena Machalová

Název fakulty: Filozofická fakulta

Název katedry: Katedra slavistiky

Název diplomové práce v češtině: Překlad odborného textu – výběr statí ze sborníku „Nové technologie a materiály lehkého průmyslu“

Název diplomové práce v angličtině: Translation of scientific text – selection of technical articles from the almanac „New technologies and materials in the light industry“

Počet znaků: 104 154

Počet příloh: 3

Počet titulů použité literatury: 28

Klíčová slova: překlad odborného textu, technologie a materiály v lehkém průmyslu, překladová problematika, odborný styl, internacionalismus, odborný termín, konfrontační stylistika, glosář, teorie skopos

Charakteristika diplomové práce: Tématem bakalářské práce je překlad odborného textu výběru statí ze sborníku "Nové technologie a materiály lehkého průmyslu." Hlavním cílem byl překlad a vypracování rusko-českého slovníku vybrané terminologie z textu. Bakalářská práce je složena z praktické a teoretické části. V teoretické části je představena obecná problematika teorií překladu a také problematika překladu odborných textů. Teorie o překladu termínů nebo pasivních větných konstrukcí. Teoretické poznatky byly aplikovány při vypracovávání překladu a jsou demonstrovány na úryvcích z textu.